

ГОРА

2/2012

3,00 лв.

STIHL®

www.stihl.bg

9 770861 757009

www.gorabg-magazine.info

НОВО: STIHL MS 241 C-M

Серийно оборудван с напълно електронно управление на двигателя M-Tronic

MS 241 C-M с M-Tronic - новият професионален моторен трион на STIHL

Многостранният моторен трион STIHL MS 241 C-M е оборудван серийно с напълно електронно управление на двигателя M-Tronic, благодарение на което винаги има оптимална мощност, без да е необходима ръчна настройка на карбуратора. С богатото си оборудване като HD2 филтър, професионална антивибрационна система STIHL, обезопасена срещу изгуб-

ване гайка на капак на водещото колело, високата си мощност и прецизното си рязане този нов професионален моторен трион на STIHL е много подходящ за кастрене на иглолистна дървесина, добив на тънка дървесина и прореждане, както и за отглеждане на млади насаждения. За повече информация посетете www.stihl.bg или най-близкия дилър на STIHL.

Издание на Изпълнителната агенция по горите

Как и от кого?

Първият месец от годината, през която отвсякъде вълнат внушения, че ще се случват неприятни неща, премина в диспути, свързани с предлагани промени в новия Закон за горите.

В частта на Закона, свързана с дърводобива, лесовъди застанаха срещу лесовъди. Тези от частния сектор искат да се забрани на тези от държавния да сечат. В действителност не са малко примерите, когато частните дърводобивници изнудват държавните структури, че няма да сечат, ако не им бъде продадена впоследствие дървесината, или изобщо не искат да работят в малки и неатрактивни обекти.

В същото време при необходимост от ползване на 10-12 млн. м³ годишно в страната се сече едва половината.

А всички подкрепяха идеята с новия Закон за горите да се търси равнопоставеност.

В частта, свързана с развитието на ски туризма, еколози застанаха срещу властимащи. Въпросите тръгнаха от проблемите с функционирането на ски зоната на територията на Витоша и конкретно на Алеко. Спорът за това кой „намаза“ скиите на софиянци, започна още през летните месеци и в крайна сметка прерасна в национален, засягащ развитието на ски туризма из планините на цяла България. Уж всички подкрепят идеята страната ни да използва природните си дадености за благото на своите граждани, но от години конфликтите са неизменно повече от допирните точки, когато се говори за горски територии и техните богатства. И по-точно - кой да заботява.

А богатството е огромно - почти 600 млн. м³ дървесина при три пъти по-малко през 1942 г. и наличието на омайни държавни горски кътчета и терени. Биоразнообразието след направените от лесовъдите залесявания от над 22 млн. дка гори през XX в. се завърна по голите обезлесени от края на XIX в. планински склонове и се увеличи значително. Добре е да се спори, когато предметът на спора е нещо, което го има. Въпросът е как да се взема и от кого?

Главен редактор:
инж. БОРИС ГОСПОДИНОВ
boris@iag.bg
bbgospod@yahoo.com

Редактори:
СВЕТЛАНА БЪНЗАРОВА
banzarova@abv.bg

ЮЛИЯ СЪБЧЕВА
yulia_sabcheva@abv.bg
(водещ на броя)

Технически редактор:
инж. ВАНЯ КИСЬОВА-ИЛИЕВА
vaniakisiyova@abv.bg

Предпечат:
ТЕМЕНУЖКА МАРКОВА
nushkamarkova@abv.bg

Фоторепортер:
ЙОРДАН ДАМЯНОВ
jordan.damianov@abv.bg

Адрес на редакцията:

София 1303, ул. „Антим I“ №17,
тел.: 988-86-42;
тел./факс: 988-04-15.
<http://www.gorabg-magazine.info>
E-mail: gora@iag.bg

BIC TTBBBG22
IBAN BG39 TTBB 9400 3121 0404 50
СЖ „Експресбанк“ АД, клон София.
Печатни коли 6. Формат 1/8 от 60/90.

Броят е погнисан за печат на
26.01.2012 г. Индекс 20346.

Годишен абонамент - 30.00 лева.
Отделен брой - 3.00 лева.
Отпечатано - „Фатум“ ООД

В броя

2Инициатива: Да почистим паметниците на лесовъдите!

6Преди и след огъня: Пожари в началото на зимата

7По следите на един пожар

9Пилотен проект: Пластмасови пластини
допълват контролните горски марки

10Международна конференция за климатичните промени

12Наука и образование: За първи път

13Експертът съветва: Семеносене в буквите гори

13Становище: Не си струва, но продължава

14Възможности на горските въжени системи

16Ценоразпис за организирания ловен туризъм

18Инвестициите при създаване на нови гори

20Юбилеи: инж. Лазар Пандев на 80 години

20Проф. д.т.н. Тодор Маринов на 80 години

22Предприемачество: Нови наричници за бизнес

23Културно и природно наследство на България: Ивановските скални църкви

24Гост на редакцията: Стоянка Димова -
уредник в Музея „Старинен Несебър“

26Памет: 100 години от гибелта на Васил Попов

На корицата

Снимка Йордан ДАМЯНОВ

CONTENTS

- 2 Initiative: To clean the monuments of foresters!
- 6 Before and after the fire: Fires in the beginning of the winter
- 7 On the trail of a fire
- 9 Pilot Project in State Forestry - Plovdiv
- 10 International Climate Change Conference
- 12 Science and Education: For the first time
- 13 Expert advises: Seed in beech forests
- 13 Position: It is not worth, but it still goes on
- 14 Opportunities of forest ropeways
- 16 Price-list for organized hunting tourism
- 18 Investing in the creation of new forests
- 20 Anniversaries: Lazar Pandev turned 80 years
- 20 Prof. Todor Marinov turned 80 years
- 22 Entrepreneurship: New handbooks for business
- 23 Cultural and Environmental Heritage in Bulgaria: Rock-Hewn Churches of Ivanovo
- 24 Editorial's office guest: Stoyanka Dimova - curator at the Museum „Ancient Nessebar“
- 26 Memory: 100 years of Vasil Popov's death

Подробна информация за дейността на Изпълнителната агенция
по горите може да намерите на Интернет адрес www.iag.bg

Да почистим паметниците на лесовъдите!

Нашата способност да задържим и да възпроизвеждаме в съзнанието си предишните събития, лица, впечатления се нарича памет. Памет наричаме и спомените, празнуване или честване на нещо. И, разбира се, знаем, че веществен образ или постройка в чест на лице и събитие е паметникът. Нашата лесовъдска история не е лишена от поредицата различни събития и лица, които оставят трайна следа за цялото общество, имаме и веществени, материални знаци за тези събития. Милионите декари нови гори и хилядите баражни постройки, които лесовъдите започват да създават по нашите земи от началото на XX век, сами по себе си са един уникален зелен паметник, едно почти архитектурно творение, но в повечето случаи е безименно. А в тях всеки лесовъд и горски работник, и ученик, и бригадир, и гражданин е оставил не само труда си, а и душата.

Но какво е една история, ако от нея не остане никаква веществена следа?

Един прекрасен пример на признателност е дейността на старозагорските лесовъди. Още в началото на XX век край пътя на прохода Шипка е положена каменна плоча в „памет на френския инженер лесовъд Феликс Вожли“ - основоположника на организираната борба с пороите и залесяванията в нашата страна. През 60-те години на миналия век ръководството на тогавашния Горскостопански комбинат - Стара Загора, започва да маркира места, свързани с горската история. През 1965 г. в гр. Шипка се урежда Музеят на залесяването. В двора му са поставени бюст-паметниците на френския лесовъд Феликс Мари-Луи Вожли, на неговия ученик, последовател и един от първите ръководители на първото Бюро за укрепяване на пороите и залесяване, открито през 1905 г. в Казанлък - Петър Манджуков, както и на лесовъда Стефан Стойков, също един от ръководителите на Бюрото. Днес музеят изключително спешно се нуждае от ремонт и обновление, за да се съхрани паметта на пионерното дело в преобра-

зяването на България.

През 1996 г. бе добавен паметникът на митрополит Методий Кусевич, създател на един от най-хубавите в България лесопаркове - „Аязмото“, над Стара Загора. А през 2001 г. в едно от кътчетата на парка бе поставено началото на мемориална гора, наречена „Гората на XXI век“, по инициатива и с прякото участие на регионалното горско управление с началник инж. Петър Заяков. Събитието бе ознаменувано с поставяне и на паметен камък с надпис. Името на шведския професор по международно право Йостен Унден е свързано с двегодишната му битка за българските гори по т.нар. афера „Доспат ДАГ“. Със заповед от 1935 г. на Министерството на външните работи по желание на местното население връх Дикчан в Родопите се преименува на връх Проф. Унден. За това е сложена специална паметна плоча, монтирана под скалния връх.

На учителя от Ловеч Никола Василев (1875-1916), организирай началните залесявания в България, първия паметник признателни граждани

откриват през 1973 година. През 1993 г. той е откраднат от мястото си в парка „Баш бунар“, чийто първосъздател е Никола Василев. През 2005 г. е открит нов бюст-паметник в парка, изграден със съдействието на РУТ - Ловеч, неговия началник инж. Павли Богдански и с подкрепата на обществеността. Учител е и Йордан Митрев (1863-1938), който, ставайки горски инспектор в Кюстендил, създава прекрасния лесопарк „Хисарлъка“. Паметната плоча за видния си съгражданин кюстендилците поставят на родната му къща и бюст-паметник в м. Чешмето (също откраднат в началото на 90-те години на миналия век), където Митрев открива първия разсадник. На 6 април 2006 г. по инициатива на РУТ - Кюстендил, с ръководител инж. Василий Маринковски, паметник на лесовъда е открит в м. Ючбунар. Бесарабският българин Петър Беров (1867-1917) е съзателят на Борисовата градина в столицата. На гроба му във Велико Търново, където го заварва смъртта, е издигнат скромнен паметник с надпис: „Тук

▲ През 1995 г. децата на Феликс Вожли - Лиз (вляво) и Жак (вдясно), със съпругата си Моник, посетиха паметния знак, посветен на делото на баща им

▲ Годиши наред се отдаваше почит към делото на съзателя на „Хисарлъка“ Йордан Митрев. След като бюстът бе откраднат, лесовъдите издигнаха нов паметник

почива Петър Савич Беров - син на народа, работил между народа и умрял за народа. Вечна му памет“. Нейко Азманов също е учител от Копревщица, започнал с учениците си първите залесявания край града. Починал е на 96-годишна възраст - през 1974 г., и каква чест от съгражданите му - погребан е в двора на църквата „Св. Петка“.

Учител по естествознание от Копревщица е и Иван Джартазанов - за залесявания организира не само учениците, но и всички жители на града, и когато копревщанската общественост учредява първото в България Дружество за залесяване през 1907 г., той е избран за председател. Тленните му останки по негова воля са положени на източните склонове на м. Св. Петка, където има надгробна плоча с надпис „Иван Я. Джартазанов (1875-1942) - ръководител на залесяването на Копревщица през 1907-1928 г.“.

Ярка диря в подпомагането на горското дело оставя и копревщанецът Рашко Маджаров. Той е бил министър последователно на правосъдието, на земеделието, на железниците в началото на XX век и неопечената му помощ в създаването на гори по обезлесените планински склонове населението увенчава с паметник, поставен в горския разсадник край града.

Изстрел от засада пронизва сърцето на лесничея от Разлог Симеон Петеларов, родом от с. Куклен, Пловдивско. Той провежда първите залесявания в м. Голак, Разложко. Там е и погребан. През 1986 г. по случай 70 г. от трагичната му гибел гражданите на Разлог издигат паметната плоча.

До 2006 г. загиналите за зелената

емблема бяха почитани на 2 февруари - денят, в който през 1912 г. злодейски е убит във Велинград лесовъдът Васил Попов. Първият бюст-паметник на Васил Попов е издигнат през 1934 г. в Борисовата градина в София. През 1992 г. бюстът е откраднат, но независимо от това на постаментта винаги са полагани венци и цветя. През 2003 г. по инициатива на Съюза на лесовъдите в България, с председател проф. Димитър Коларов, в парковото пространство на Лесотехническия университет е изграден паметник-мемориал, посветен на всички загинали лесовъди, сред които Симеон Петеларов, Христо Разсуканов, Христо Събчев, Ангел Тунев и много други. Сред мъчениците, отдали живота си за българската гора, лесовъдската колегия нареди и летциите офицери, загинали при гасене на горски пожар в м. Бетолово край Разлог, където е сложена възпоменателна плоча с ликовите на героите.

На 7 април 2006 г. е открита паметна плоча с образа и слова на Васил Попов, която се намира в началото на едноименната улица във Велинград, и е обявена организираната инициатива на Съюза на лесовъдите в България за поставянето на паметни знаци край национално значими обекти, свързани с горската история. През 2007 г. в м. Трането, ДЛ - Карлово, с директор инж. Мико Павлов, бе сложена първата паметна плоча по тази инициатива - на лесовъда Никола Василев, започнал първите залесявания там преди 110 години. Същата година по време на Седмичата на гората и по случай 125-годишнината от създаването на горска служба в Пловдивския регион край новооткритата сграда на Ре-

гионалното управление, с началник инж. Тодор Негов, в паметен камък бе поставена капсула с послание към потомците, която да се отвори през 2057 година. Капсули с послания бяха положени още по-случай 125-годишнината от създаването на горската служба в България - край храм-паметника „Александър Невски“ в София, 100-годишнината от създаването на Съюза на лесовъдите в България - в паметната плоча в парковото пространство на ЛТУ, 120-годишнината от създаването на горската служба в Карлово (2003 г.) - в Апостоловата гора, и други.

През 2008 г. за Седмичата на гората на пътя София - Самоков, при разклона за с. Горни Окол е открита - по инициатива на регионалното дружество на лесовъдите и РДГ - София, с директор инж. Милко Христов, паметна плоча, посветена на залесяванията във водосбора на яз. „Искър“. А край яз. „Студена“, на територията на ДЛС „Витошко - Студена“ от 1969 г. стои паметен знак за 10-милионния декар, залесен в България. 100-хиландният декар нови гори в Огражден, Благоевградския регион, също е означен с паметна плоча от камък през 1976 г., 200-хиландният декар на ГС - Крумовград - през 1983 г., и други. Имената на лесовъдите от по-новата горска история също са увековечени в различни краища на страната - в територията на ПП „Златни пясъци“ край Варна е съградена чешма в памет на лесовъда Йордан Минков, починал на 19 май 1996 година. В странджанската гора бликат чешми, посветени на акад. Борис Стефанов и лесовъда от този край Георги Градев, направени от колектива на ДЛ - Кости, през 2002

▲ Бюстът на Рашко Маджаров. Времето е оставило своите следи, които трябва да бъдат почитани

▲ Мемориалът на лесовъдите, отдали живота си за българската гора, бе открит на 7 април 2003 година

◀ Паметникът на Васил Попов близо 60 години бе част от най-посещавания градски парк в София

▲ На 28 април 1969 г. край яз. „Студена“ е чествано залесяването на 10-милионния декар нови гори в България

▲ На 9 април 2008 г. край яз. „Искре“ бе поставен паметен знак за създателите на горите около язовира

▲ През последните години лесовъдите от Кърджалийския регион бяха едни от най-активните при зачитането на своята уникална горска история. Паметната галерия (горе) и плочата на Кънчо Колев са част от осъществените инициативи

▲ На 24 юли 2003 г. при гасене на горски пожар в м. Бетоловото край Разлог, предизвикан от браконieri, загиват четирима достойни българи. Паметната плоча бе поставена на 14 октомври

и 2003 година, над с. Ковачевица, ДГС - Гърмен - на инж. Стоян Гагов. И още много имена, написани върху камък, са застанали на пост да бдят над лесовъдската памет из цялата страна.

На 9 април 2008 г. РДГ - Кърджали, и ДГС - Джебел, откриват паметна плоча, посветена на лесовъда Димитър Д. Дамянов, променил облика на Джебел. На територията на горския разсадник на ДГС - Брезник, с директор инж. Николай Аначков, през 2008 г. е открит мемориал на заслужилите лесовъд инж. Стамен Димитров.

На 12 юли 2008 г. със съдействието на РДГ - Велико Търново, в с. Русаля се открива паметна плоча на рогната къща на един от първостроителите на горското дело и съсловната организация на лесовъди у нас Георги Петров (1872-1958).

По време на Седмицата на гората през 2009 г. и по случай 100 г. от първите противоерозионни залесявания в района на ДГС - Своге, край с. Искрец е открит мемориал, посветен на събитието. Директор на стопанството е инж. Светла Стоева.

Същата година в ДГС - Свиленград, е открит паметен знак в лобното място, известно като Кънчовия завой, на загиналия от злодейска ръка през 1929 г. горски стражар в Харманлийското лесничество Кънчо Колев, завършил лесовъдство във Франция. На следващата година тогавашният директор на ДГС - Свиленград, инж. Петър Неялков разплита историята на още един трагично загинал горски стражар от този край - Ангрия Петров. Но не успява да сложи знак и за него.

По време на Седмицата на гората 2009 г. ръководството РДГ - Кърджали, начело с директора ѝ инж. Айнур Ибрямова, поставят началото на паметната галерия на беле-

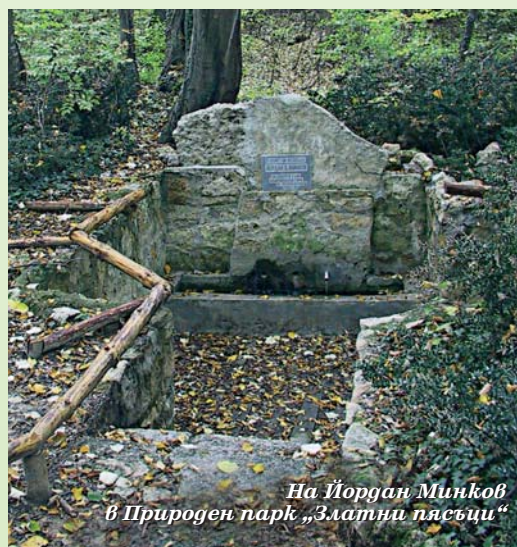
жити лесовъди от Кърджалийския край със слагане на първото име - инж. Лазар Кърпачев. Това благородно дело трябва да продължи, защото кърджалийската лесовъдска школа има десетки златни имена, достойни да попълнят тази галерия. На 7 април 2010 г. в м. Паниците до Калофер със съдействието на ДГС - Карлово, и неговия директор инж. Мико Павлов бе открита паметна плоча с лика на Петър Манджуков, с което бе отбелязана и 105-годишнината от организираната борба с ерозията в България.

Същата година цялата общественост научи имената на създателите на лесопарка „Магура“ - Георги Цанков, Цветан Каменов, Георги Петров и Никола Матеев. За да не е безименно делото им, започнало през 1960 г., РДГ - Берковица, ръководена от инж. Ваня Каменова, и ДГС - Белоградчик, с директор инж. Мая Костова, слагат знак за памет през май 2010 година.

Първият българин, заминал да учи лесовъдство в странство, е клисурецът Стефан Дончев (1855-1930). Паметник на видния съгражданин е открит през 2011 г. в центъра на града по инициатива на кмета инж. Геца Стефанова с помощта на Държавното горско стопанство с директор инж. Златю Кличев и РДГ - Пловдив, с ръководител инж. Пенчо Дерменджиев.

По своя инициатива и със собствени средства старши лесничейт от ДГС - Благоевград, инж. Костадин Маголев, подпомогнат от редица служители в стопанството, през 2010 г. създава мемориал в началото на алеята за м. Бачиново, посветен на лесовъдите и служителите, съхранили българската гора за поколенията.

Десетки са паметните чешми и плочи, посветени на годишнини, мемориални, журналистически и диплома-

На Йордан Минков в Природен парк „Златни пясъци“

Не са малко и паметните гори, за които разчитаме да получим повече информация. На снимките е Европейската гора, създадена на 30 юни 2006 г., и видът ѝ на 31 декември 2011 година

тически гори, отбелязани със специални табели. Коледна гора е създадена през 2010 г. от учениците и преподавателите на Професионалната гимназия по горско стопанство във Велинград.

Особен момент в тази поредица е създаването през 1987 г. на Апостоловата гора, посветена на 150-годишнината от рождението на Васил Левски, край Карлово. „В това начинание - пише на табелата в началото на горския комплекс - вземат участие родолюбиви българи и самоотвержени карловци“. Това е така, но без тогавашния директор на ГС - Карлово, Георги Банков, както и без работещите сега в стопанството, този зелен паметник не би извисил красивата си снага и не би станал това, с което и днес се гордеем. През 2006 г. м. Старина в УОГС - Юндола, с директор инж. Илия Зиврипанов, лесовъди от Съюза на европейските лесовъди по време на годишната си конференция засаждат първите фиданки в Европейска гора, която днес е в отлично състояние.

С паметни плочи са отбелязани и последните засега инициативи за 2011 г. - създаване на кестеновата гора от РДГ - Берковица, през април и Алеята на носителите на приза „Лесовъд на годината“ на територи-

ята на Клисурския манастир през юни.

Не е възможно да изброим всички знаци на лесовъдската памет. В горите ни има и други достойни места и знаци, за които изобщо не знаем или не знаем в какво състояние са днес. Като например паметниците на лобното място на Ангел Тунев край с. Смилян, Смолянско, Димитър Момчилов край с. Дикчан, Милош Поптодоров край с. Рагово, Трънско, и други.

Нека да ги издирим, гради читателю, лесовъди и съмишленици на идеята за възстановяване на паметта на горското дело. Снимайте и разкажете за историята на тяхното създаване! Както направиха през 2011 г. инж. Светослав Михайлов от ГСС - София, инж. Михаил Михайлов от РДГ - Благоевград, и Димитър Сотиров - краевец, които до с. Пороминово на ДГС „Рилски манастир“ намират запуснат паметник, поставен от Рилското реверно лесничейство с надпис: „Тук почива горският стражар Мирчо Текерски на 32 години, загинал при изпълнение на службата си на 15.12.1945 г.“. Те почистиха около паметника, възстановиха отчупените детайли и обновиха надписа. Снимките са публикувани във в. „Българска гора“, бр. 5, 2010 година.

Лесовъдската колегия не е безпаметна. Но истински признателни потомци са онези, които се грижат паметта да не обраства с бурени - и в преносния, но и в съвсем буквалния смисъл. Затова редакцията на сп. „Гора“ обявява инициатива „Да почистим паметниците на лесовъдите“ с първоначален срок до тазгодишната Седмица на гората - 2-8 април.

С първото запролетяване да излезем край тези знаци на паметта и с малко труд да отгледим почит на хората, които са приели за своя съдба служене на гората по начин, който, иска ни се да вярваме, не е погубен за забравата.

Същевременно откриваме и постоянна рубрика, в която целогодишно да публикуваме вашите снимки, разкази, идеи за това намираме ли, възстановяваме ли, пазим ли и създаваме ли паметните знаци на лесовъдската и горската съзидателност.

На Георги Градев в ДГС - Кости

▲ Чешмите, посветени на лесовъди са част от паметните знаци.

▲ Годишната е 1983. Чества се 200-хилядния декар нови гори в ГС - Крумовград. Но кой е на снимката и за колко години са създадени тези гори? Очакваме отговор от местните лесовъди

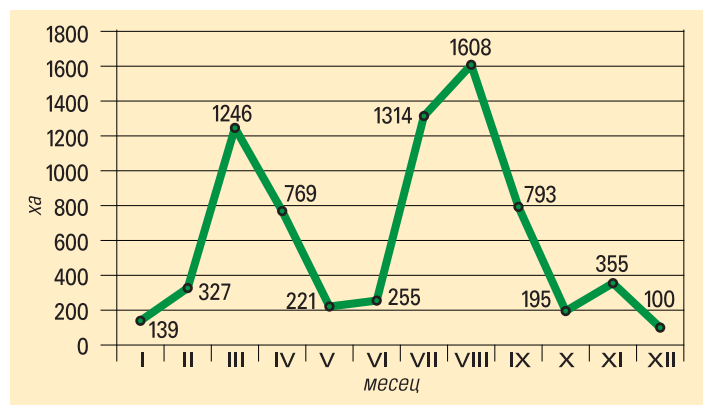
Може ли някой да ни каже кой, кога и защо е поставил този паметен знак?

Пожари в началото на зимата - нов феномен в горските територии на страната

Владимир КОНСТАНТИНОВ - държавен експерт по опазване на горите от пожари в Изпълнителната агенция по горите

Климатичните промени се свързват с повишаване на пожарната активност в горските екосистеми. Глобалното затопляне влияе върху състоянието на 62,284 горните материали и продължителността на периодите без валежи, което се явява и основна предпоставка за възникването и разпространението на горските пожари. Пожарите в горските територии са изключително опасни, защото нерядко оказват по-силно влияние на разпространението и миграцията на дървесните видове, изпреварвайки непосредственото въздействие на климатичните промени върху растителността. Като следствие от твърденията на учените през последните две години (2010 и 2011) в горските територии на страната се наблюдава нов феномен - голям брой горски пожари в късна есен и дори в зимни условия. Тези пожари не са били характерни в предишни периоди и ако продължат и в бъдеще, могат да предизвикат промени в нагласите и организацията на действията ни за тяхното предотвратяване.

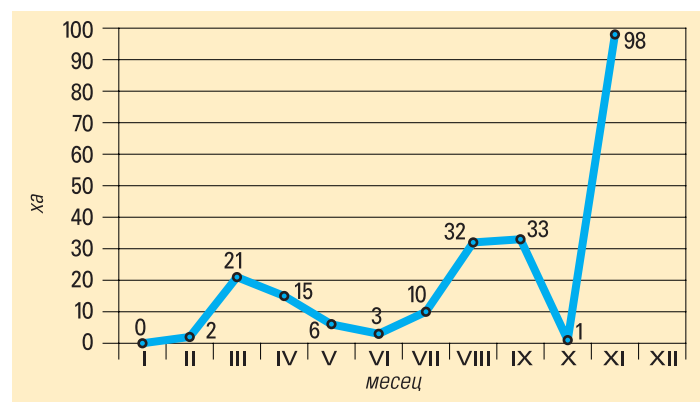
При преглед на данните за пожарите в горските територии на България за последните 11 години се наблюдават 2 пика: пролетен - през февруари, март и до средата на април, и летен - през юли, август и септември.

Фиг. 1. Графика на броя на горските пожари в страната за периода 2000-2011 г.

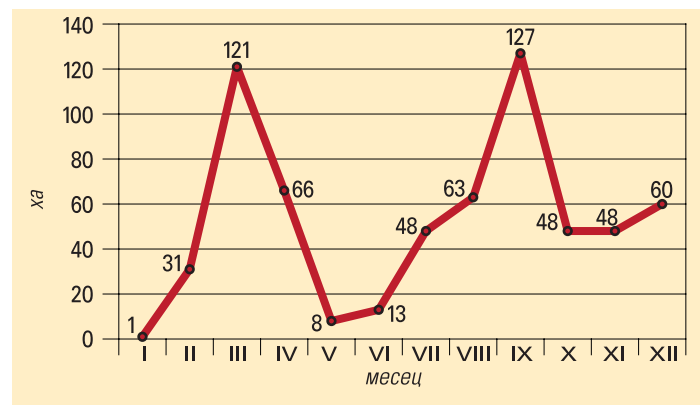
Характерно е, че летният пик е по-ярко изразен и засегнатите площи обикновено са в пъти повече от опожарените през пролетта. Това се наблюдава както в периода от 1999 до 2001 г., така и през 2007 г., когато са регистрирани най-голям брой горски пожари. В тези години по степен на пожарен риск страната ни е на едно равнище с традиционно високорисковите страни от Средиземноморието. През 2000 и 2007 г. броят на пожарите е съответно - 1710 и 1478, когато са и най-много опожарени площи - 57 406 ха и 43 000 хектара. На този общ фон годините 2010 и 2011 щяха да бъдат характеризирани като едни от най-успешните за нашите гори, ако през ноември и декември не бяха възникнали нехарактерните до този момент пожари. През 2010 г., след приключване на пожароопасния сезон, в средата на ноември възникнаха голям брой пожари в областите София, Монтана, Ловеч, Кюстендил и други.

И ако до края на октомври бяха регистрирани 123 пожара в горските територии с обща площ 500 ха, само за периода от 1 до 16 ноември 2010 г. станаха 99 пожара на площ над 6000 хектара. Средната площ на един пожар през 2010 г. бе 29.4 ха, при средна за периода 2001-2009 г. 18 ха, което се дължи основно на големите ноемврийски пожари. Ако се вземат предвид само данните до края на октомври, средната площ на един пожар за 2010 г. би била едва 4 хектара.

Фиг. 2. Графика на броя на горските пожари в страната през 2010 г. по месеци

През 2011 г. това се повтори още веднъж, като периодът на пожарите дори се измести още по-късно - втората половина на ноември и до средата на декември. Тогава възникнаха голям брой пожари в областите София, Монтана, Пазарджик, Кюстендил. При регистрирани до края на октомври 527 пожара в горските територии на площ 4343 ха, за периода от 1 до 31 ноември 2011 г. възникнаха нови 108 на площ над 2500 хектара. Средната площ на един пожар през 2011 г. намалена значително в сравнение с 2010 г. - до 10.8 ха, и дори в сравнение със средната за периода 2001-2009 г. - 18 хектара. Това още веднъж доказва, че организацията ни за реакция при възникване на горски пожари се подобрява. По-важно е да се разбере какви са причините за тези

Фиг. 3. Графика на броя на горските пожари в страната през 2011 г. по месеци

нехарактерни за страната ни горски пожари. На първо място, разбира се, са климатичните условия през тези две години. Необичайно сухите, топли, а на моменти и горещи дни в късна есен не се наблюдават често, а в две поредни години са прецедент. Но климатичните фактори са само предпоставка за възникване на горски пожари. Основната причина отново бе човешкият фактор, изразен в безотговорно палене на пасища от пастири и на стърнища и растителни остатъци от земеделски стопани. Често възникват и съмнения за умишлено предизвикани пожари, но това продължава да е трудно доказуемо от следствените органи.

През тези две години на практика бе доказана ефективността на 48-те специализирани високопроходими автомобили за патрулиране и първоначална атака на

горски пожари. Тя се признава както от колегите, разполагащи с тях по места, така и от служителите в структурите на „Пожарна безопасност и защита на населението“, които винаги разчитат на тях в трудностъпните горски терени. Съхранението на наличните и осигуряването на достатъчен брой подобни автомобили трябва да бъде приоритетна задача за шестте държавни горски предприятия в бъдеще.

Не по-маловажно е да се осъзнае, че в условията на глобално затопляне и засушаване следва да се очаква повишаване на пожарната опасност и уязвимостта на горските екосистеми към пожари нараства. Това налага средствата и изпълнението на дейностите за превенция на горски пожари, като и всички предвидени лесовъдски мероприятия, да бъдат осигурявани и изпълнявани в пълен обем.

По следите на един пожар

Зима. Планината и пътищата са покрити със сняг и други неволи занимават битието ни. Но ето февруари чукна на вратата, а с него, особено ако е сух, без валежи, слънчев, отново идват горските пожари, които някои наричат нетипични или нехарактерни. Ами така де - пожар през ноември-декември, пожар през февруари-март, какво е това? За жалост те вече са толкова типични, че няма накъде повече. Става въпрос за палене на високопланински пасища - една от сериозните причини за горските пожари в късна есен и през зимни месеци.

ЗАЩО СЕ ПАЛЯТ

Паленето на високопланинските пасища, както и на стърнищата, е забранено. Затова и става тайно, а извършителите могат да се контролират и да се хванат още по-трудно, отколкото в полето. Те използват благоприятни метеорологични условия, които възпрепятстват ефективното пожарогасене, най-вече ветровито време. Избират и деня - петък, разчитайки на по-бавната организация за борба с огъня. Защо се палят тези пасища? За да се разчистят от треви и храсти, а напролет стадата добитък да пасат сочна и изобилна трева. За горите, които се намират в по-високите части на планините, в близост до пасища, тези пожари са като бавна, но сигурна отрова. Ако не изгорят на корен, дърветата, постоянно подлагани на този тип опожаряване, постепенно изсъхват, губят прираст, екосистемата отслабва.

„Чудото“ на зимните пожари зачести особено през последните две години. В края на ноември м.г., почти по едно и също време, горя планинската местност край Симитли и край асеновградското село Добралък. Едно от често подлаганите на пастирски огън места е територията на ДГС в Копривщица и Панагюрище.

ХРОНИКАТА НА СТИХИЯТА

Стихия, по следите на която тръгна нашият екип, се разразява на 28 ноември 2011 г., в следобедно слънчево и доста ветровито време. Сигналът е получен на телефон 112, предаден е на РДГ - Пазарджик, и в ДГС - Панагюрище, е получен от тях към 16.30 часа. За-

палването е станало на територията на ГСУ - Копривщица (към ДГС - Пирдоп), но вятърът е в посока юг, югозапад и тласка огъня към територията на ДГС - Панагюрище, като фронтът на пожара се движи със скорост не по-малко от 5 км/час. В първата вечер в Стрелчанския участък около средногорския връх Бунай излизат две групи, които включват служители на Горското, горските инспектори на РДГ - Пазарджик, и Районната дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“. Като цяло теренът не позволява достъп на техника и първата реакция на хората е ръчното гасене, като в употреба влизат основно лопати. Силният вятър, високите пламъци и падналата тъмнина спират действията на хората и огнените езици успяват да навлязат в гората. През нощта обаче от Пожарната служба и ДГС - Панагюрище, е съставен подробният план и организацията на действията за следващия ден. Първата група се изправя лице в лице с огъня в 6.40 ч. на другия ден - 29 ноември. Основно с превоза на ДГС - Панагюрище, към мястото на пожара са докарани около 200 души. На помощ идват колегите от ДГС и РДГ в Пазарджик, ДЛС „Алабак“ и други. От Южноцентралното държавно предприятие - Смолян, на което ДГС - Панагюрище, е поделение, също предлагат съдействие, но е преценено, че има достатъчно налична сила и техника. Противопожарната „Тойота“ на Горското за пореден път доказва своята изключителна роля. Включва се и военният вертолет от базата в Крумово, който излива 40 т вода. Но главната помощ за локализиране на бушуващия огън се оказва тежката машина „САТ“, изпратена от „Асарел Медет“. Тя отваря широка

Панорама на пожара под връх Бунай

Директорът на ДГС - Панагюрище, инж. Петър Тодоров

минерализована ивица, която опасва подножието на връх Бунай и „затваря“ огъня в ограничен кръг.

На 29 ноември е проведена главната битка с огъня, който е локализиран. Проблемът остава в гората. Там, където огънят навлиза в горските територии, е много стръмно. В тези тежки терени не е воден дърводобив от много години, има изключително много суха и паднала маса. Пожарът, който в определен момент достига някакъв ограничителен етап, се възражда с внушителна и страшна сила. Дърветата, които вече имат дегенеративни изменения - с кухи стъбла или с хралупи, стават живи факли. Огънят се промушва в тези кухини, дървото прогаря, пада и се търкаля надолу по стръмнината, образувайки огнена вълна. Тя спокойно прехвърля на много места направената ивица. Хората отново хващат лопати и с риск за живота си удрят пламъците. Нощта на 29-и под връх Бунай минава под наблюдение на дежурните групи. На 30 ноември има няколко разгорели се огнища, които се потушават окончателно.

Пожарът трае 64 часа и в гасенето му вземат участие 60 служители и 15 превозни средства на ДГС - Панагюрище, 6 противопожарни автомобили и 40 служители на РД „ПБЗН“, и няколко десетки доброволци. Двамата началник-участъци Иван Загорски (ГСУ - Бунай) и Рашко Генчев (ГСУ - Стрелча) са в предните редици на огнеборците. Разрастването на пожара не само към горските територии, но и към населените места е предотвратено.

Преди официалните данни, в медиите се яви числото 15 000 дка опожарена площ около връх Бунай - между Копривщица, Стрелча и Панагюрище. Тези данни са от сателита, който според специалистите регистрира „топлината на огъня“ на цялата територия и тъй като в първия ден на пожара той е най-голям, стойността е висока. В протокола за участие в потушаване на пожар, изготвен от ДГС - Пана-

гюрище, данните сочат 4100 дка обща площ, като горският фонд е 1200 дка, а поземленият - 2900 декара.

ПО СЛЕДИТЕ НА БЕЗРАЗСЪДСТВОТО

Целият този разказ предаваме от думите на директора на ДГС - Панагюрище, инж. Петър Тодоров, който не само организира действията по овладяване на пожара, а и сам, с лопата в ръка, е наред с горещите дървета.

Към мястото на пожара бяхме тръгнали една седмица след неговото потушаване. Решихме да засечем колко време ще ни отнеме да отидем дотам, ако тръгнем от сградата на Горското в Панагюрище. Засичаме: 10.50 ч. и джипката, карана от директора, излита от двора. Съвсем скоро, извън града, пътят трудно отговаря на името си, защото представлява един изровен коловоз, но се движим сравнително бързо. Като на пожар. По пътя задминаваме мястото, където през 2002 г. запален огън в близост до гората става причина да изгорят 110 декара. Територията е залесена през 2007 г. и крехки фиданки протягат снага към небето. Дано не им е „писано“ да дават огнен курбан.

Удряйки главите в тавана на возилото от лошия път, стигаме до точката, от която се открива гола, черна като катран, безжизнена „тепсия“ - ни шипка, ни трева, ни папрат, а само пепел. Накърнена екосистема, която напролет наистина ще се „удави“ в буйна трева, но само това. Разнообразието на животинския и растителния свят тук в по-голямата си част е силно нарушено. Повтарян с години, вандалският акт на палене силно ще намали биоразнообразието на съответната територия. Още повече, че цялата територия на възникналият на 28-30 ноември пожар попада в екологичната мрежа „Натура 2000“.

Стигаме за 50 минути до спасителната ивица, отворена от булдозера „САТ“, и обикаляме, където е възможно, по цялото ѝ протежение. Пряка видимост към града няма и първите сигнали за пожара могат да се получат, когато огънят изскатери билото. Това и цели зловредната ръка на подпалвача. Черната вътрешност на кръга, която ни се пада отдясно, рязко контрастира на лявата страна, където огънят е спрял от успелите да стигнат по минерализованата ивица хора и техника. Също черни, следите от езиците на пламъците, лакомо метнали се към буквите насаждения, личат добре. Но личи и друго - достъпът на огъня до горите е овладян успешно.

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

Това лято паленето на стърнищата намаля, защото държавата по-сериозно прояви волята си. Например не можеш да изтеглиш кредит за комбайн, ако той е без дробилка за слама. Да обърнем поглед и към нашия двор, където също имаме примери на правилни решения. „Както държавата забрани износа на пожарнищната дървесина - казва инж. Петър Тодоров, - какво пречи да бъде забранена пашата в опожарените планински пасища. Надали някой ще драсне клечката есента, зимата, или в ранна пролет, ако знае, че там няма да има паша за неговите стада. На някой това може да се види крайна мярка, а не е ли крайна мярка лумналият пожар, с който се борят, с риск за живота, стотици хора, използват се десетки единици техника и се ангажират безброй служби и институции, понасят се големи материални и екологични щети?“.

Забраната е ефективен начин срещу подпалвачите, които всъщност не са анонимни за местното население. Знаят се собствениците на стадата, знаят се овчарите, които пасат добитъка. И затова горските служители и полицейските власти са на едно мнение - трябва да се търси превенцията, а не да се върви по следите на пожарите. Със своите регулаторни инструменти - заповед, решение, трябва да се включи държавата в лицето на МЗГ, а още по-добре тази мярка да започне с решение на съответния общински съвет, защото планинските пасища са в поземления фонд.

Снегът, който заваля още докато бяхме на върха, за минути преобрази страшния пейзаж. Грозното черно стана красиво бяло и привидно всичко най-накрая бе приключило. Много привидно обаче, защото младият директор на Горското, загледан в успокоителния сняг, каза: „Видях как огън гори под снега“.

Светлана БЪНЗАРОВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

Спасителната минерализована ивица, която прегради пътя на огъня към гората

Пластмасови пластини допълват контролните горски марки

В края на миналата година в ДГС - Пловдив, стартира пилотен проект за използване на пластмасови пластини при експедирането на дървесината. Тази практика, отдавна позната и утвърдена в Европа, за първи път се експериментира и у нас, засега на територията на един обект в подотдел на ДГС - Пловдив, отдаден на процедура публичен търг с явно наддаване за предоставяне на сечище през 2011 година. Ако моделът на работа даде очакваните резултати - да се повишат качеството и контролът при експедиция на дървесината и нарушенията да бъдат сведени до минимум в района на ДГС - Пловдив, може да бъде въведен в практиката на цялото Южноцентрално държавно предприятие - Смолян.

Идеята за пилотния проект се ражда в сътрудничеството между директора на ДГС - Пловдив, инж. Ваня Ташева и директора на РДГ - Пловдив, инж. Пенчо Дерменджиев, а решението не закъснява, регламентирано със заповед на директора на ЮЦДП инж. Ботьо Арабаджиев.

На практика проектът се състои в следното: преди експедирането на дървесината от категориите трупи за бичене от строителна дървесина и обли занаятчийски материали техническият ръководител на обекта поставя допълнително и пластмасова пластина с оранжев цвят и пореден номер. Тя не заменя, а допълва горската марка с подробна информация и се поставя едновременно с нея. Всяка от пластмасовите пластини се слага върху видимата част от челата на дървесината на временния склад, преди натоварването ѝ на превозното средство, като всеки отделен труп от упоменатите категории има пластмасова пластина с индивидуален номер. „Натоварената дървесина може да се провери по-бързо на всеки етап - като преминаващо транспортно превозно средство - по диаметър, а при разтоварване може да се извърши проверка, която определя качеството на категоризацията“ - коментира предимствата инж. Ваня Ташева. При проверка на разтоварената вече дървесина може да се сравни категоризирането ѝ от служителя на ДГС с изискванията на БДС въз основа на поставените пластмасови пластини с номера, идентифициращи определената категория дървесина, количество и дървесния ѝ вид, видно от опис, който е неразделна част от издадения превозен билет. Описът носи подписа на представителя на фирмата и на експедиращото лице от страна на горското стопанство.

Копие от опис се прилага и към приложението на превозния билет, който се отчита в ДГС - Пловдив. При опит да бъдат премахнати, пластините се чупят, но ако бъде повредена, всички разпознаваеми части от пластината се представят в Горското стопанство, с

Инж. Ваня Ташева - директор на ДГС - Пловдив, и инж. Мирослав Димитров - зам.-директор на РДГ - Пловдив, са убедени, че при добро сътрудничество проектът ще бъде от общ интерес

подробен доклад по случая, за да не се допусне използване на пластмасовите пластини повторно. Те се съхраняват при касиер-доматина и се получават срещу подпис от лицето, определено със заповед за материално отговорно лице на обекта.

За пилотния проект ДГС - Пловдив, е закупило 10 000 пластмасови пластини и 4 устройства за поставянето им, на обща стойност 2800 лева. Като се има предвид, че стойността на една пластина се изчислява на 0.12 лв., а за 1 куб. м дървесина са необходими около 4 пластини, това означава, че дървесината би се оскъпила с около 0.50 лв. на куб. метър. Цените, разбира се, са условни. Пластмасовите пластини могат да бъдат в различни цветове, с поредни номера за всеки цвят поотделно, които могат да обозначават различни обекти или различни дървесни видове.

Каква е ползата от този метод? Очаква се по-добър контрол от страна на служителите на ДГС, който да повиши и доверието в системата от страна на фирмите ползватели, и не на последно място - да бъдат постигнати по-добри резултати - смята директорът инж. Ваня Ташева.

„Ще се повиши контролът върху транспортирането на дървесината, както и ще се намалят някои от порочните практики. В Сърбия, Хърватия и Словения също работят по този начин. Ако пилотният проект е успешен, законодателно би могло да се регламентира ползването и поставянето на пластмасовите пластини. Сега се стремим да установим евентуални слабости, за да организираме работата по най-добрия начин и да оптимизираме процеса за извършване на контрол и проверка“ - споделя зам.-директорът на РДГ - Пловдив, инж. Мирослав Димитров.

Интерес имат всички - горското стопанство, което ще намали финансовите си загуби, контролният орган - РДГ, чиято работа се прецизира, както и коректните ползватели, които ще работят по-спокойно в условията на лоялна конкуренция.

Устройството за поставяне на пластините се състои от пълнител, в който се зареждат пластините с пореден номер, и чука, с който се поставят на дървесината

Товарене на маркираната дървесина от временен склад. На този етап са поставени контролната горска марка и пластмасовата пластина

Юлия СЪБЧЕВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

Дърбан отложи ограничаването на климатичните промени

Международната конференция на ООН за промените в климата (COP 17), започнала на 28 ноември в Дърбан, Южна Африка, продължи с почти два дена по-дълго от планираното - до 11 декември. След дълги сесии преговарящите от 194 държави стигнаха до договореност за споразумение, което да замени Протокола от Киото за ограничаването на изхвърляните парникови емисии.

Какво постигна COP 17

- ♦ За първи път правителствата както на развитите, така и на развиващите се държави, се задължиха да постигнат глобално споразумение за намаляване на парниковите газове, което да бъде финализирано до 2015 г. и да влезе в сила през 2020 година. Благодарение на компромис, постигнат в заключителните минути на срещата в Дърбан, преговорите трябва да доведат до сключването на „протокол, правен документ или споразумение с правна сила“. Последното е най-слабият от трите варианта, но според ЕС ще бъде достатъчно, за да обвърже юридически страните.
- ♦ Големите емисери Китай, Индия и САЩ приеха да участват в бъдещото споразумение и ще имат задължения за намаляване на емисиите на парникови газове след 2020 година.
- ♦ ЕС, Норвегия, Нова Зеландия, Швейцария, Австралия, Украйна, Монако и Лихтенщайн се договориха да участват във втори период на Протокола от Киото, който да започне от 1 януари 2013 г. и да продължи до 2017 или 2020 г. (решението за последното ще се вземе на COP 18 в Катар следващата година). В същото време Русия, Япония и Канада отказаха да се присъединят към втори период на Протокола от Киото.
- ♦ Финализирани са преговорите по продължението на механизма „Чисто развитие“ за развиващите се държави. Договорено е технологията за улавяне и съхранение на въглерод (CCS) да бъде включена в обхвата на проектите по „Чисто развитие“.
- ♦ Ще се създаде нов пазарнобазиран механизъм, който ще е отворен и за развиващите се страни и ще бъде разработен през 2012 година. Досега съществуващите механизми към Протокола от Киото, в които България участва, ще продължат да функционират през 2012 г., до следващата конференция в края на 2012 г., която ще разгледа тяхното реформиране и евентуално продължение.
- ♦ Финализирани са насоки за референтни нива за горския сектор за отчитане на поглъщането на емисии от гори и вече в този сектор могат да се финансират и изпълняват международни проекти.
- ♦ Зеленият фонд за климата, който до 2020 г. трябва да разполага общо с \$100 млрд., вече е институционализиран. Създаден е Постоянен комитет, първото заседание ще се състои в Швейцария, като Южна Корея ще предостави началната сума, за да започне той да функционира.
- ♦ Строги задължения се вменяват на развиващите се страни - те трябва да предоставят доклади на всеки две години. Ще бъде създаден регистър на техните

стратегии и изпълняването от тях дейности по намаляване на емисиите.

Оценките за срещата са противоречиви

Мненията на анализаторите отново се разделиха на две - едните определиха резултатите от срещата като голям напредък, а очакванията на други не бяха оправдани.

В официалната си позиция Международният панел по климата (IPCC) цитира резултатите от четвъртия доклад на Международния панел по климата, според които покачването на средната температура с 2 градуса ще има поразителен ефект върху наличието на питейна вода, биоразнообразието и храните, наводняването на крайбрежните зони, метеорологичните условия и здравето на хората. Според МПК (IPCC) парниковите емисии трябва да спаднат с 50-85 % до 2050 г. (в сравнение с нивата от 2000 г.), а най-високото им съдържание в атмосферата трябва да бъде достигнато доста преди 2020 година. След това трябва да последва рязък спад, ако искаме да запазим температурите само 2 градуса по-високи от прединдустриалните нива. Изявлението заключава, че колкото по-рано бъдат предприети действия, толкова по-евтина и ефективна ще е борбата с последствията.

Други наблюдатели са доста по-крайни. В свой материал изданието NextGen Journal коментира, че споразумението е било необходимо още през 2010 г., за да замести Протокола от Киото преди неговото изтичане през 2012 година. Вместо това новият договор ще влезе в сила през 2020 г., а това са 8 години безконтролно изпускане на емисии. По-този начин те ще достигнат най-голямото си количество дълго след 2020 година, пише още изданието.

Неназован дипломат от преговарящите делегации коментира пред ВВС, че договарянето на споразумение, валидно от 2020 г., на практика би жертвало засегнатите от климатичните промени страни, като например представителките на Алианса на малките островни държави, както и някои африкански страни. По думите му това би означавало те да бъдат „прегазени“ по пътя на големите замърсители като Китай, Индия, САЩ и Бразилия към бъдещето.

Министърът на околната среда и водите Нона Караджова участва във финалната фаза на конференцията като лидер на българската делегация. В съобщение, предхождащо нейното заминаване, министерството подчерта важността на продължаването на пазарните механизми за търговия с емисии, запазване на въз-

леродния пазар и създаване на нови механизми, които да го развият. Като държава членка на ЕС България се е ангажира да даде своя принос в усилията на Общността за 20 % намаляване на емисиите към 2020 спрямо 1990 година. В коментар на Министерството на околната среда и водите за резултатите от срещата в Дърбан, цитиран от gorichka.bg, се казва, че остават за разрешаване въпроси, които са от голямо значение за страната ни. Интересите на държавата трябва да бъдат максимално защитени както в процеса на вземане на решения в рамките на ЕС, така и на глобално равнище. Страната ни заявява готовност за активно участие в предстоящите тежки преговори за бъдещето на климатичното споразумение. В неправителствения сектор у нас отзивите като цяло са негативни. В изявлението на „Коалиция за климата - България“ споразумението е определено като слабо, което утвърждава създаването на Зелен фонд за климата с малко средства и неяснота за финансирането му, отлага важни решения по съдържанието на Протокола от Киото и си поставя неясен ангажимент за постигането на правно глобално споразумение за 2020 г., което може да доведе света до нарастване на температурите с 4° C, вместо договорените и очакваните 2 градуса. От Коалицията отбелязват като положителен елемент от срещата появата на голяма обединена група от страни с високи амбиции за справяне с климатичните промени, водени от най-уязвимите страни и малките островни държави. „За съжаление у нас наблюдаваме най-вече подкрепа за въглеродно интензивни индустрии, основно в сектор енергетика, които трябва да ни доведат до нисковъглеродно бъдеще“ - коментират от „Коалицията за климата“ позицията на България по отношение на намаляването на емисиите.

Живи гори

Третата глава на доклада „Живи гори“ на международната природозащитна организация WWF, наречена „Гори и климат“, бе разпространена по време на конференцията за климата в Южна Африка. От нея става ясно, че е възможно унищожаването на гори да бъде спряно до 2020 г., но забавянето на активните действия в това отношение може да увеличи двукратно загубата им до 2030 година. Документът предупреждава, че светът може да загуби 55.5 млн. ха гори до 2020 г., дори и да бъдат взети спешни мерки за намаляване на обезлесяването. Ако необходимите действия бъдат отложени, до 2030 г. светът ще загуби 124.7 млн. ха гори. Горите имат жизненоважно значение за благосъстоянието на хората и дивата природа, както и за глобалния климат. Обезлесяването, от своя страна, води до увеличаване на количеството парникови газове в атмосферата, се казва още в доклада на WWF. Забавянето на мерките обаче би довело до загубата на допълнителни 69 млн. ха гора в световен мащаб и отделянето на най-малко 24 гигатона въглероден диоксид повече в атмосферата до 2030 година. В това число не влизат загубите от деградацията на горите или на въглерода, съхранен под земята. В момента до 20 % от глобалните емисии на въглероден диоксид идват от обезлесяването и деградацията на горите, а това е повече от общото количество емисии от транспорта в световен мащаб. Докладът констатира, че залесяването не е решение, тъй като новите насаждения няма да поглъщат достатъчно въглероден диоксид преди 2040 г., за да компен-

сират освободените емисии от обезлесяването.

„Нашите гори изчезват, докато ние обсъждаме как да ги спасим“ - каза Брус Кабърли, ръководител на програмата на WWF за горите и климата. „Продължаващата загуба на гори ще има тежки последици върху климата, природата и прехраната на милиони хора. Трябва да действваме сега, за да опазим световните гори, или ще ги загубим завинаги“ - добави още той.

ООН вече разработи програма за намаляване на емисиите от обезлесяване и унищожаване на горите (известна като REDD+). Тя представлява уникална възможност едновременно за борба с климатичните промени и със загубата на гори. Според WWF правителствата трябва да се ангажират в глобален план за справяне с обезлесяването. Докладът „Живи гори“ констатира, че не е възможно постигането на нулева нетна загуба на гори до 2020 г. без прилагането на REDD+.

„Наясно сме, че преговорите в Дърбан са сложни. Но не бива да пропичаваме възможностите, които REDD+ ни дава. Ако се възползваме от тях, можем едновременно да се борим с бедността и да опазваме климата. Залогът е твърде голям, за да допуснем преговорите да бъдат провалени по технически причини“ - заяви Джералд Стийндреджър от програмата „Гори и климат“ на WWF.

WWF призовава световните лидери да се придържат към амбициозната цел за нулева загуба на гори през 2020 година. Докладът „Живи гори“ показва, че тази цел е постижима чрез подобряване на управлението, развитието и прилагането на планове за устойчиво използване на земята, прилагане на законодателството в сектора, изготвяне на подобрени системи за земеползване, прозрачен и обстоен мениджмънт и пазари, които стимулират развитието на устойчиво горско стопанство и земеделие.

В доклада се казва още, че при постигането на тази цел трябва да се дават силни гаранции за опазване на биологичното разнообразие на планетата, като същевременно се защитят интересите на местните общности и коренното население.

Имайки предвид колко спешно трябва да се спре загубата на гори, WWF призовава правителствата да осигурят необходимото финансиране на REDD+. В това отношение високоразвитите страни трябва да играят ключова роля в предоставянето на адекватни, предвидими и устойчиви схеми за финансиране на REDD+. Според доклада на WWF до 2020 г. са необходими от 30 до 50 млрд. долара за достигане на почти нулеви емисии от обезлесяване и унищожаване на горите.

Въпреки че необходимите суми са големи, ако те не бъдат предвидени, ще се получи съществено увеличаване на дългосрочните разходи. Частният сектор може да бъде в подкрепа на правителствата в това начинание чрез прилагането на алтернативни финансови инструменти като например горските облигации.

Докладът „Живи гори“ използва модел, разработен за WWF от Международния институт за приложен системен анализ (IIASA). В своята същност той разглежда редица различни сценарии за бъдещето на горите през следващия половин век, модифицирани спрямо промените в политиките по отношение на биогоривата, опазването на околната среда и търсенето на дървен материал.

По материали от www.gorichka.bg,
www.dnevnik.bg, www.panda.org

Наука и образование За първи път

На 19 декември 2011 г. в съответствие с изискванията на приетия през 2010 г. Закон за развитие на академичния състав в Република България в Лесотехническият университет се провежда тържествена церемония, на която бяха връчени дипломи за академичните длъжности „професор“ и „доцент“, както и за научната степен „доктор на науките“ и за образователната и научна степен „доктор“. Събитието бе открито от ректора на Университета проф. Веселин Брезин. Дипломите бяха връчени от министъра на образованието, младежта и науката проф. Сергей Игнатов, който в своето изказване поздрави получилите своите степени и звания и подчерта, че новият Закон ще има дългосрочен успех, защото е съобразен със световните тенденции в образованието и науката.

На снимката са (отляво надясно): **г-р Румяна Бонова** (бел. ред: полученото звание или степен е шрифтово подчертано), **проф. г-р Кирил Попов**, **проф. г.и.н. Диана Иванова**, министър Сергей Игнатов, проф. Веселин Брезин, **проф. г-р Елизабет Вачкова**, **проф. г-р Румен Томов**, **доц. г-р Марина Младенова**, **доц. г-р Мирослав Титянов**. На втория ред: **проф. г-р Иван Генов**, **проф. г.в.м.н. Емил Сапунджиев**, **г-р Фейзулах Фейзула** от Р. Македония, гл. ас. **г-р Чавдар Филипов**, **проф. г.с.н. Нигал Шабан**, **доц. г-р Мирослава Христова-Чербаджи**, **доц. г.т.н. Стефан Стефанов**, **проф. г.и.н. Иван Йовков**, гл. ас. **г-р Десислава Ангелова**, **проф. г-р Иван Илиев**
Снимка Йордан ДАМЯНОВ

Нови книги

Режими за устойчиво управление на горите в НАТУРА 2000. Изпълнителна агенция по горите, София, 2011, 200 стр.

Изданието е подготвено от екип, включващ научни работници от Лесотехническият университет, Института за гората при БАН и експерти от Изпълнителната агенция по горите.

В България досега от Министерския съвет са приети 332 защитени зони по международната екологична мрежа „Натура 2000“, което представлява 33.89 % от територията на страната. Необходимостта от управлението на тези територии е наложила издаването на настоящото ръководство. То характеризира природните горски хабитати, 33 на брой, които са разпространени в България и попадат в Европейската класификация на хабитатите. Посочени са най-добрите лесовъдски практики, подходящи за поддържането на благоприятното природозащитно състояние на съответния тип хабитат.

Проф. г-р Георги Кючуков, доц. г-р Борислав Кючуков, доц. г-р Васил Живков, проф. г-р Ася Маринова. Физикомеханични и технологични свойства на дървесината на някои ценни дървесни видове в България. Издателство „Авангард Прима“, София, 2011 г., 232 стр.

В монографията са представени дългогодишните изследвания на авторите върху физикомеханичните свойства на дървесината от някои ценни местни дървесни видове -

обикновения кестен, обикновената череша, като изследванията на тези видове се правят за първи път у нас, и бялата мура. Периодът на проучванията е 1980-2010 година.

Книгата е подредена в пет раздела, които проследяват методите, използвани за определяне на физикомеханичните и технологичните свойства на дървесината, поотделно за всеки дървесен вид са описани техните свойства в това отношение, дадени са примерите за оразмеряване на мебели от ценна дървесина въз основа на якостната характеристика на дървесината.

Семеноване в буковите гори

Като основен лесообразувател букът представлява интерес по отношение на възобновителните процеси и особено в частта на плодосеменето.

Ранното му констатиране може да бъде от значение за горскостопанската практика и преди всичко за правилното планиране на възобновителните сечи, особено с удължен възобновителен период, както и в типовете гора със затруднено естествено възобновяване. А оптималният вариант е сечта да се изведе през семеновна година.

Семеноването при бука не спазва определена цикличност, но при обилна семеновна година се наблюдава в много обширен район. Така например през 2001 г. такова е имало в България, Румъния и Сърбия.

В Европа ясно се обособяват 3 зони:

- ♦ Южна - България, Румъния и Сърбия, където семеноването е през 3-7 години.

- ♦ Централна - попадат буковите гори на Белгия, Германия, Полша, както и горите в Северните Карпати. Семеноване се наблюдава през 10-15 години.

- ♦ Северна - Дания и Швеция. Семеноването е през 10-25 години.

Опитът показва, че семеноването в буковите гори може да бъде прогнозирано с достатъчна точност. За 2012 г. прогнозираме:

- ♦ Очаква се обилно семеноване в буковите гори. Прогно-

зата се отнася само за обикновения бук (*F. Silvatica*).

- ♦ Семеноването ще се наблюдава в Западна и Централна Стара планина, Средна гора, Рило-Родопския масив и Осогово.

- ♦ Обилна сеч, последвана от обилно до частично семеноване ще се наблюдава в горния буков подпояс. На това трябва да се обърне особено внимание, като се има предвид, че последното такова потенциално плодосеменето там е наблюдавано през 2001 година.

- ♦ Възможно е на места да има известно компрометиране вследствие на абиотични фактори, предимно измръзване, но във всички случаи ще бъде достатъчно да се осигури възобновяването при правилно извеждане на сечите.

Препоръчваме:

- ♦ Приоритетно да се планират във възможно най-голям обем възобновителни сечи в буковите гори. Особено внимание да се обърне на буковите издънкови, както и на местата, където е възможна нежелана сукцесия, основно в буково-габровите гори.

- ♦ Да се планират за есента на 2012 г., където е необходимо, съответните мероприятия за подпомагане на естественото възобновяване.

- ♦ Да се подготвят своевременно горските разсадници, главно тези под склопа.

Д-р инж. Бойко НЕДЕЛИН

Становище

Не си струва, но продължава

В статията на инж. Марьо Марков - главен експерт в РДГ - Стара Загора „Струва ли си?“ (сп. „Гора“, бр.1 от 2010 г.) беше засегнат проблемът за установяване на обема, плътността и обемното тегло на технологичната дървесина и дървата за огрев, който се поражда при прилагането на Заповед №777/24.08.2004 г., издадена от тогавашното Национално управление по горите, действаща и сега.

Въпреки че голяма част от колегите подкрепяхме и тогава становището на инж. Марьо Марков, очаквайки, че ще настъпят промени за по-добро, нещата около прословутата заповед не се раздвижват. Вече сегма година аз лично не мога да си обясня какво предизвика излизането на тази заповед и кому е била необходима? Но да видим какви са последствията от нея? Съгласно т.3 от заповедта, която гласи „При издаването на разрешително за транспортиране, количествата на технологична дървесина и дърва за огрев да се посочват в плътни и пространствени м³, в съответствие с установените в протокола по т.1“. Т.е. по коефициента на плътност за партидата. Да вземем едно стопанство с обем 30 000 пл. м³, от които 20 000 пл. м³ са дърва за огрев и технологична дървесина. Масова практика е прилагането на коефициент на плътност от 0.46 до 0.54, а реално, от личните ми наблюдения в практиката, този коефициент е от 0.64 до 0.72. Тези стойности идват от факта, че всичката средна и част от едрата дървесина се отнасят в категория „технологична дървесина“. От проверките, които са правени, се установяват парадоксите пространствен кубик да

тежи до 800-900 килограма. Купувачът плаща плътната кубатура, изчислена по коефициента на плътност. „Формалните“ грешки за плътността, които се допускат само с 0.1 единица плътност от реалните, носят на стопанствата от порядъка на 150 000-200 000 лв. загуба годишно.

Не е пресилено да се каже, че Заповед № 777 в национален мащаб за 7 години е нанесла над 100 млн. лв. загуби на горската системата. Като прибавим, че в тези години основно се добиват и изнасят дърва за огрев и технологична дървесина и протоколите за коефициент на плътност се съставят формално (компютърно към досиетата), мисля, че е крайно време нещата да бъдат сведени в реални измерения.

Преминването от пространствени в плътни кубични метри да става само за формалната отчетност в горските стопанства - Главна книга и 5 ГФ, така, както винаги е било в миналото.

Дървата за огрев и технологичната дървесина да се измерват и да се плащат в пространствени м³, защото пространственият м³ е най-близко до истинското количество на превозваната дървесина. Разбира се, могат да се прилагат и измерванията на тон, при наличност на такива възможности, а те се реално възможни в днешно време.

Смятам, че предложеното трябва да се приложи към наредбата за продажба на дървесина или друго нареждане на ИАГ.

Инж. Иван ДИМИТРОВ
старши експерт в РДГ - Варна

Възможности на горските въжени системи за екологосъобразното ползване на дървесните ресурси

Проф. д.т.н. Васил ВАСИЛЕВ

В общия технологичен процес при ползването на дървесните ресурси от горите извозът на дървените материали заема най-голям дял по обем и тежест на труда.

Извършените през последните години значителни научни и практически изследвания в планински страни като Швейцария и Австрия убедително показват, че най-прогресивните методи за работа в планинските гори са тези, при които извозът на дървесината е с въжени системи.

Като се знае, че около 88 % от нашите гори са разположени в планински терени, използването на съвременни дългометражни и особено на къси мобилни мачтови въжени системи при подходящо изградена горскопътна мрежа в насажденията е напълно оправдано. Тези системи, наред със съвременните си конструктивни и експлоатационни предимства при работа, осигуряват най-добро запазване на оставащия дървостой от повреди, не създават условия за поява на ерозионни процеси в почвата.

За екологосъобразното ползване на дървесните ресурси с помощта на въжени системи могат да се посочат следните по-съществени предимства:

- Съвременните конструктивни и технологични възможности на горските въжени системи позволяват нормално да се усвоява дървесината по цялата площ на насажденията, разположени на склонове с дължина до 3000 м, независимо от наклоните и конфигурацията на терените им (прави и обратни наклони, преодоляване на била, равнинни терени, урви, пропасти, водни препятствия и други).

- Ползването на дървесните ресурси от горите по този начин осигурява равновесието в живата екосистема - гората, което е безспорно предимство на въжените системи.

- При изграждането на системите се отличават с максимална икономичност на дървесина и ускореност в строителството (монтажа). Използват се само едностъл-

бови (еднокраки) изкуствени или естествени подпори (живи дървета). В практиката (особено в Австрия) преобладават естествените подпори от живи дървета, за които сегловата стойка се окачва с помощта на плаващи опорни въжета (фиг. 1 и фиг. 2). С използването на живи дървета за подпори на въжените систе-

ми се постига определено щадене на гората, тъй като след демонтажа на въжените линии дърветата продължават нормално да се развиват.

- Възможност за товарене на дървените материали от всяка точка на трасето на една линия независимо от височината на носещото ѝ въже (фиг. 3).

Колкото тази височина е по-голяма, по-голямо е и повдигането на предния край на привличаните към трасето товари, с което значително се намаляват повредите върху почвената покривка. Всички материали по просеката се товарят при максимално опазване на околната среда от повреди. В този случай, за съкращаване на пътя при привличане на отделните сорти-менти във формирането на товари-те към въжена линия „Wyssen“, ус-

нешно се използва чокерна система (фиг. 4). Възможността на въжените системи да товарят материали при стръмни и много стръмни терени изключва прилагането на

ръчното спускане на дървесината, което като метод за извоз е крайно неподходящо от гледна точка на природосъобразното ползване на горскодървесните ресурси.

- Извършване на екологосъобразен подвоз на дървените материали към трасетата на горските въжени системи. Технологично използване на автоматични ролки.

Възможностите на съвременните автоматични товарни вагонетки да се закомват за носещото въже над всяка точка от трасето на въжена линия са основание фирмата „Wyssen“ да възприеме като основен технологичен способ за работа самоподвоза на дървените материали към трасето на съответната въжена линия. На базата на този технологичен принцип фирмата препоръчва усвояването на определено насаждение да се извършва с въжена линия върху ивици с широчина около 100 м, като страничното подвозване на оформените товари да достига до 50 метра. Ивиците за усвояване на насажденията се залагат като успоредни ленти или ветрилообразно.

На фиг. 5 е показана работата на въжена линия от типа на „Wyssen“ („Пурин“) при лентово усвояване на дървесина от насаждение, в което се извършва изборна сеч. Маркираните дървета се отсичат,

като посоката за повалянето им е насочена под определен ъгъл спрямо трасето на линията в зависимост от наклона и откряващите се коридори в насаждението. Мястото върху носещото въже на линията, в което трябва да бъде закомвена товарната вагонетка, се определя от работника-оператор (товарач). Товарната кука се спуска до земята и работникът я изтегля заедно с теглещото въже до съответните трупи, които ще формират товара. След като товарът е готов, започва неговото привличане (подвозване)

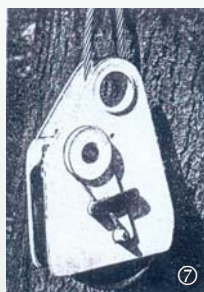

към трасето на въжената линия (фиг. 6). Направлението на движение се товар се контролира от работника-товарач и ако е необходимо, то може да бъде изменено с помощта на автоматични ролки. От съществено значение за нормалното привличане на формираните товари към трасето на линията е ъгълът, под който те се придвижват към него. И действително колкото теренът е по-стръмен, толкова и ъгълът на посоката за придвижване на товарните към трасето на линията трябва да бъде по-малък, за да се предотврати тяхното преобръщане и приплъзване, при което наличният подраст около тях ще бъде унищожен. Резултатите от нашите изследвания в това направление са представени в таблицата.

Таблица

Наклон на терена		Допустим страничен ъгъл за устойчиво привличане на товарите към трасето на въжена линия
$P \%$	α°	от 90° (по хоризонталите) до 45°
40	до 22	45
40-50	22-27	40
50-60	27-31	35
60-70	31-35	30
70-80	35-39	25
80-90	39-42	20
90-100	42-45	-

За постигане на висок екологосъобразен ефект при страничния подвоз на материалите към трасето на една линия особен интерес представлява технологичното използване на автоматичните ролки (фиг. 7),

първоначалната му посока за придвижване по терена поради това, че в нея попадат стоящи дървета, участъци със залесена площ или добре оформен групов подраст. За целта една или повече автоматични ролки се окачват на дървета на подходящи места, като се прокачва през тях теглещото въже, в края на което към кука

та му е окачен формираният товар. Технологичното функциониране на автоматичните ролки е следното. Когато товарната кука достигне окачената за определено дърво ролка (фиг. 8), тя притиска монтираната към вътрешната ѝ страна вилка. Вилката извършва определено завъртане, в резултат на което една от страниците на корпуса на ролката,

към която е прикрепена самата ролка, шарнирно се превърта (фиг. 9) и теглещото въже изскача от жлеба (канала) на ролката. Теглещото въже заема първоначалната си посока за привличане към товарната вагонетка на линията. По този начин движението на товара може да се извърши избиращелно, с което се постига необходимото опазване на околната среда, през която той ще премине.

- Използването на модерни, високотехнологични автоматични товарни вагонетки към съвременните горски въжени системи е забележително техническо постижение при транспорта на дървените материали.

Те са пригодени за извършване на извоз на дървените материали от горе на долу, от долу на горе и хоризонтално по склоновете на терените с горски насаждения, с използването на две или три теглещи въже-

успешно разработени от фирмата „Wyszen“.

Автоматичните ролки се използват в случаите, когато теглещото въже на въжената линия с окачения за него товар трябва да бъде отклонено от

та (фиг. 10), или отделен двигател с вътрешно горене, монтиран в тях за задвижване на спомагателен барабан за товарното въже. С тези конструктивни решения в автоматичните

вагонетки спускането на товарната кука в различните точки по трасето на линиите е безпроблемно, независимо от технологичната схема на извоза на материалите и разположението на задвижващото устройство на въжената система по отношение на нейното трасе (в горната или в долната му част). Тези технологични особености се отнасят за съвременните мобилни мачтови въжени линии, благодарение на които възможностите на този тип въжени системи значително се разширяват за реализиране на екологосъобразен извоз на дървените материали. Нещо повече, със съвременните мобилни мачтови въжени системи, съоръжени с най-съвършени радиоуправляеми автоматични товарни вагонетки, са достигнати високи технологични постижения, които точно определят мястото на тези модерни производствени средства като важно завършващо звено в общия технологичен процес при ползването на дървесните ресурси от горите.

Много от въжените системи са снабдени с хидравлични кранове или многооперационни машини от типа на процесорите. Това е върхово постижение в технологичното обновление на механизацията в горското стопанство.

В страни на ЕС с планински характер на разположение на горските им ресурси - Швейцария, Австрия, Чехия и други, въжените системи продължават широко да бъдат използвани в горскостопанската практика. В перспектива те се определят като едно от важните звена в механизацията при природосъобразното ползване на горскодървесните ресурси. Защо това да не бъде възприето и в нашето горско стопанство, особено след като сме достигнали върхови световни постижения в експлоатацията на разнообразни въжени системи в близкото минало?

МИНИМАЛНИ ЦЕНИ ЗА ПОЛЗВАНЕ НА ДИВЕЧ И ДИВЕЧОВИ ПРОДУКТИ ЗА ОРГАНИЗИРАНИЯ ЛОВЕН ТУРИЗЪМ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА ПЕРИОДА 01.01.2012-28.02.2013 Г.

(с изключение на дивеча, стопанисван и ползван по чл. 2, ал. 3 от ЗЛОД)

РАЗДЕЛ ПЪРВИ ЦЕНИ ЗА ОТСТРЕЛ НА ДИВЕЧ

I. ЕДЪР ДИВЕЧ

1. БЛАГОРОДЕН ЕЛЕН - *CERVUS ELAPHUS L.*

Срок за ловуване:

- мъжки и приплоди - от 1 септември до 31 януари;

- женски - от 1 октомври до 31 декември.

Трофеят се заплаща на база теглото в килограми, измерен с горната челюст.

от 4.01	до 5.00 кг	600	+3	*
от 5.01	до 6.00 кг	900	+5	*
от 6.01	до 7.00 кг	1400	+6	*
от 7.01	до 8.00 кг	2000	+8	*
от 8.01	до 9.00 кг	2800	+10	*
от 9.01	до 10.00 кг	3800	+12	*
от 10.01	до 11.00 кг	5000	+30	*
от 11.01	до 12.00 кг	8000	+40	*
	над 12.01 кг	12 000	+80	*

***Забележка:** за всеки следващ 10 грама.

За трофеи над 230.00 точки се начислява добавка от 10 % върху цената.

За отстреляна кошута над 2 г. - 150 .

Селекционен отстрел:

- до 2 г. - 100 ;

- от 2 до 4 г. с тегло на трофея до 4.00 кг - 300 .

След 30 октомври се прави до 10 % отстъпка от отстрелната такса за трофейните животни.

2. ДИВА СВИНЯ - *SUS SCROFA L.*

А. ПОДБОРЕН ЛОВ:

Срок за ловуване: целогодишно.

Трофеят се заплаща на база средноаритметично от дължината на долните зъби.

от 14.01	до 14.00 см	300		
от 16.01	до 16.00 см	300	+10	*
от 18.01	до 18.00 см	500	+10	*
от 20.01	до 20.00 см	700	+15	*
	до 22.00 см	1000	+30	*
	над 22.01 см	1600	+60	*

***Забележка:** за всеки следващ милиметър.

За отстреляна дива свиня до 1 г. - 50 .
За отстреляна дива свиня от 1 до 2 г. - 100 .

За отстреляна женска над 2 г. - 500 .

За ранен и ненамерен глиган - 500 .

За отстрелян глиган над 125 т. по СИС се заплаща 10 % върху цената на трофея. От 1 май до 31 август се прави до 10 % отстъпка от отстрелните такси за трофейните животни.

Б. ГРУПОВ ЛОВ (ГОНКА):

Срок за ловуване: от 1 октомври до втората неделя на месец януари.

Групов лов в ловни дворове към БИСД -

от 1 октомври до последния ден на февруари.

Трофеят се заплаща на база средноаритметично от дължината на долните зъби.

от 14.01	до 14.00 см	300		
от 16.01	до 16.00 см	400		
от 18.01	до 18.00 см	500		
от 20.01	до 20.00 см	700		
	до 22.00 см	1000		
	над 22.01 см	1600		

За отстреляна дива свиня до 1 г. - 50 .

За отстреляна дива свиня от 1 до 2 г. - 100 .

За отстреляна женска над 2 г. - 500 .

При лов на гонка такси за празен изстрел, ранен и ненамерен дивеч не се заплащат.

3. ЕЛЕН ЛОПАТАР - *CERVUS DAMA L.*

Срок за ловуване:

- мъжки и приплоди - от 1 септември до 31 януари;

- женски - от 1 октомври до 31 декември.

Трофеят се заплаща на база теглото в килограми, измерен с горната челюст.

	Шилар	100		
от 2.01	до 2.00 кг	400		
от 2.51	до 2.50 кг	400	+2	*
от 3.01	до 3.00 кг	500	+4	*
от 3.51	до 3.50 кг	700	+10	*
	до 4.00 кг	1200	+16	*
	над 4.01 кг	2000	+30	*

***Забележка:** за всеки следващ 10 грама.

За трофеи над 200.00 точки се начислява добавка от 10 % върху цената.

За отстреляна кошута - 50 .

За отстрелян приплод - 50 .

След 30 ноември се прави до 10 % отстъпка от отстрелната такса за трофейните животни.

4. МУФЛОН - *OVIS MUSIMON PALL.*

Срок за ловуване:

- мъжки - целогодишно;

- женски - от 1 септември до 31 януари.

Трофеят се заплаща на база средноаритметично от дължината на рога.

от 50.01	до 50.00 см	600		
от 60.01	до 60.00 см	600	+20	*
от 70.01	до 70.00 см	800	+50	*
	до 80.00 см	1300	+120	*
	над 80.01 см	2500	+200	*

***Забележка:** за всеки следващ сантиметър.

За отстреляна женска - 50 .

За отстрелян приплод - 50 .

За трофеи над 230 точки се начислява добавка от 10 % върху цената.

5. СЪРНА - *CAPREOLUS CAPREOLUS L.*

Срок за ловуване:

- мъжки - от 1 май до 30 октомври;

- женски и приплоди - от 1 септември до 30 октомври.

Трофеят се заплаща на база теглото, измерено в грамове, като за горната челюст се приспадат 90 грама.

от 201	до 200 гр	100		
от 251	до 250 гр	100	+1	*
от 301	до 300 гр	150	+2	*
от 351	до 350 гр	250	+4	*
от 401	до 400 гр	450	+8	*
	до 450 гр	850	+13	*
	над 451 гр	1500	+30	*

***Забележка:** за всеки следващ 1 грам.

За трофей над 160.00 точки се начислява добавка от 10 % върху цената.

За отстреляна сърна - 50 .

За отстрелян приплод - 50 .

6. ЕВРОПЕЙСКИ БИЗОН (ЗУБЪР) - *BISON BONASUS L.*

Срок за ловуване:

- мъжки - целогодишно;

- женски и приплоди - от 1 септември до 31 декември.

Трофеят се заплаща на база международната точкова система СИС.

от 130.01	до 130.00 т	1650		
от 150.01	до 150.00 т	2180		
	до 170.00 т	3270		
	над 170.01 т	4350		

За отстреляна женска - 1650 .

За отстрелян приплод - 830 .

7. ТИБЕТСКИ ЯК - *BOS MUTUS P.*

Срок за ловуване:

- мъжки - целогодишно;

- женски и приплоди - от 1 септември до 30 октомври.

За отстреля за мъжки и женски се заплащат 1200 .

8. ГЛУХАР - *TETRAO UROGALLUS L.*

Срок за ловуване:

- мъжки - от 15 април до 15 май.

За отстрелян глухар се заплащат 1000 .

При спазване на процедурите, предвидени в Закона за биологичното разнообразие, за следните видове:

1. КАФЯВА МЕЧКА - *URSUS ARCTOS L.*

Трофеят се заплаща на база кожата, неосолена, измерена по международната точкова система СИС.

от 300.01	до 300.00 т	4500		
от 350.01	до 350.00 т	4500	+40	*
	до 400.00 т	6500	+45	*
	над 400.01 т	8750	+80	*

***Забележка:** за всяка следваща точка.

2. ДИВА КОЗА - *RUPICAPRA RUPICAPRA L.*

Трофеят се заплаща на база международ-

ната точкова система CIC.

	до 80.00 т	700		
от 80.01	до 85.00 т	800	+30	*
от 85.01	до 90.00 т	950	+38	*
от 90.01	до 95.00 т	1140	+65	*
от 95.01	до 100.00 т	1465	+67	*
	над 100.01 т	1800	+200	*

***Забележка:** за всяка следваща точка.

3. ДИВА КОТКА - FELIS SILVESTRIS SCHREB - 120 .

II. ДРЕБЕН ДИВЕЧ

1. ЗАЕК - LEPUS EUROPEUS PALL - 30 .

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 31 декември.

2. НУТРИЯ - MIOCASTOR COYPUS MOL - 15 .

Срок за ловуване:

от 1 ноември до последния ден на

февруари.

3. ФАЗАН - PHASIANUS COLCHICUS L. - 10 .

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 31 януари.

Фермерно произведени - от 1 октомври до

28 февруари.

4. ДИВИ ПАТИЦИ, РАЗРЕШЕНИ ЗА ЛОВ - 6 .

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 31 януари.

5. ГОЛЯМА БЕЛОЧЕЛА ГЪСКА

- **ANAS ALBIFRONS SCOP** - 20 .

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 31 януари.

6. ЯРЕБИЦА - PERDIX PERDIX L. - 20 .

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 30 ноември.

Фермерно произведени - от 1 октомври до

31 януари.

7. КЕКЛИК - ALECTORIS GRAECA CIPRI

OTES HARTERT - 15 .

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 30 ноември.

Фермерно произведени - от 1 октомври до

31 януари.

8. ГОРСКИ БЕКАС

- **SCOLOPAX RUSTICOLA L.** - 20 .

Срок за ловуване:

от втората събота на август до последния

ден на февруари.

9. ГРИВЯК - COLUMBA PALUMBUS L. - 3 .

Срок за ловуване:

от втората събота на август до втората

неделя на февруари.

10. ГУРГУЛИЦА

- **STREPTOPELIA TURTUR L.** - 3 .

Срок за ловуване:

от втората събота на август до 30 ноември.

11. ПЪДПЪДЪЦИ

- **COTURNIX COTURNIX L.** - 3 .

Срок за ловуване:

от втората събота на август до 30 ноември.

12. ТОКАЧКА - NUMIDA MELEAGRIS L. - 6 .

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 31 януари.

Фермерно произведени - от 1 октомври до

28 февруари.

13. ОБИКНОВЕНА БЕКАСИНА

- **GALLINAGO GALLINAGO** - 3 .

Срок за ловуване:

от втората събота на август до последния ден на февруари.

14. ЧЕРНА ЛИСКА - 1 .

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 31 януари.

15. СКОРЕЦ - 1 .

Срок за ловуване: целогодишно.

16. ДИВА ПУЙКА - 20 .

Срок за ловуване:

от 1 октомври до последния ден на февру-

ари.

III. ХИЩНИЦИ

1. ВЪЛК - CANIS LUPUS L. - 220 .

Срок за ловуване: целогодишно.

2. ЛИСИЦА - VULPES VULPES - 6 .

Срок за ловуване: целогодишно.

3. ЧАКАЛ - CANIS AUREUS L. - 6 .

Срок за ловуване: целогодишно.

4. БЯЛКА - MARTES FOINA L. - 6 .

Срок за ловуване: целогодишно.

5. ЧЕРЕН ПОР - MUSTELA PUTORIUS L. - 6 .

Срок за ловуване: целогодишно.

***Забележка:** отстрелните такси включват

грането и осоляването на кожата.

IV. ДИВЕЧОВО МЕСО

1. ЕЛЕНИ - 3 за кг*.

2. СЪРНИ - 3 за кг.

3. МУФЛОНИ - 1.5 за кг*.

4. ДИВИ СВИНЕ - 1.5 за кг*.

5. ДРУГИ ВИДОВЕ ЕДЪР ДИВЕЧ -

1.5 за кг*.

6. ЗАЕК - 5 за 1 бр.

7. ФАЗАН - 2 за 1 бр.

8. ПАТИЦА, ТОКАЧКА - 1 за 1 бр.

9. ГЪСКА - 1 за 1 бр.

10. ГРИВЯК, ГУРГУЛИЦА, ПЪДПЪДЪК

- 1 за 1 бр.

11. ЯРЕБИЦА, КЕКЛИК И БЕКАС - 1 за 1 бр.

12. ДИВА ПУЙКА - 6 за 1 бр.

* - за трофейни животни през брачния

период - 1 .

Забележка: За цялото животно с кожа,

изкормено, без глава и крака, включи-

телно ветеринарен сертификат.

V. НЕОБРАБОТЕНИ ДИВЕЧОВИ КОЖИ ЗА ПРЕПАРИРАНЕ

1. ЗУБЪР И ТИБЕТСКИ ЯК - 150 .

2. ДРУГИ - 50 .

Забележка: в цената е включено грането

и осоляването на цялата кожа или част от нея.

РАЗДЕЛ ВТОРИ ЦЕНИ ЗА ЛОВНИ УСЛУГИ

ДОПЪЛНИТЕЛНИ УСЛОВИЯ

А/ Директорите на ДЛС имат право да предлагат пакетни цени след одобрение от изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите.

Б/ Трофеите от благороден елен, елен лопатар и сърндак се заплащат на база тегло, измерено 24 часа след отстрела, почистването и изваряването им. В случаите, когато този срок не може да бъде спазен, от теглото на трофея се приспадат до 5 % за влажност.

В/ Ловните стопанства гарантират до 15 %

точност при отстрела на заявления трофей (без глиган). Когато разликата в гарантираната точност е над 15 %, ловецът може да откаже да придобие трофея и съответно не го заплаща.

Г/ За ранен и ненамерен едър дивеч (освен при групов лов на дива свиня и индивидуален лов на глиган) се заплащат 50 % от стойността на цената на отстреляния дивеч (при трофейните според заявката).

Д/ Преводачът, чужд контрагент или представител на фирмата-посредник, придружаващи ловеца/ловците, заплащат за храна и нощувка съгласно наредбата за командировки в страната.

Е/ Придружител заплаща пълен размер на пансиона. За деца до 7 години, придружаващи ловците, не се заплаща за нощувка и храна. За деца от 7 до 14 години се заплаща 50 % от цената на нощувката и храната.

Ж/ Всички допълнителни услуги се заплащат по договаряне.

З/ Заявка за лов се счита за потвърдена, когато услугите са предплатени в размер на 30 % най-късно до 10 дена преди провеждането на лова.

УСЛУГИ

1. Нощувка със закуска съгласно категоризацията на ловната база:

- в ловна резиденция

- единична стая 50 , двойна 60 ;

- в ловен дом

- единична стая 40 , двойна 50 ;

- в ловна хижа

- единична стая 20 , двойна 30 .

2. Храноден:

- обяд - 20 ;

- вечеря - 20 .

Към хранодена е включена консумация на безалкохолни и топли напитки. Ниско- и високоалкохолните напитки се продават по утвърден от директора цено-

разпис, поставен на видно място. В деня на пристигане и заминаване клиентите заплащат реално консумираните обяд или вечеря.

3. Ловен водач за един ден - 50 .

4. Носач за един ден - 15 .

5. Цена за групов лов на дива свиня за един ловец дневно - 80 .

6. Цена за групов лов без организация за един ловец дневно - 30 .

7. Моторно превозно средство дневно - 50 .

8. Фотолов - за един ден с водач - 20 .

9. Ловно куче за един ден - 10 .

10. Пансион за ловно куче - дневно 15 .

11. Трансфер (място на пристигане - стопанство - място на отпътуване):

- за микробус и лек автомобил - 0.7 за

км, но не повече от 300 .

Забележка: Всички цени са в евро, с

включен ДДС.

Ценоразписът е минимален и стопанисващите дивеча могат да договорят по-високи цени.

Комисионната (отстъпката) е до 15 % от договорените brutни цени.

Същност и особености на инвестициите при създаване на нови гори

Създаването на нови гори е важна лесовъдска дейност. Същевременно тя се подчинява на определени икономически зависимости. В този материал ще бъдат разгледани същността и специфичните особености на капиталовите вложения за създаване на нови гори преди всичко от дървопроизводствена и финансова гледна точка. Разбира се, природозащитните и социалните проблеми са допълнителен фактор, от който най-често зависи влагането на средства за залесяване.

Разходи и очаквани приходи при създаване на горски култури за дървопроизводство

При разработване на проблема са ползвани местните таблици за растеж и производителност на горски култури и насаждения. Разходите за залесяване на хектар и цената на продукцията на корен, добита при отгледните сечи, са дадени по наша преценка, като са ползвани и отчетните данни на централното горско управление за минали години. Вложените средства за залесяване и приходите от промеждутъчните ползвания са капитализирани съгласно известната формула $K_n = K_0(1.0p)^n$, където K_0 е първоначално вложеният капитал, K_n - капиталът в края на периода, p - лихвеният процент, и n - годините на олихвяване.

Приети са умерените по интензивност отгледни сечи. Например за боровите култури от II/III бонитет до 40-годишна възраст предвидените добиви от отгледна сеч са общо 40 м³/ха, а при 70-годишните - 127 м³/ха стромелна дървесина и дърва. При буковите култури II/III бонитет в продължение на турнусния период е предвидено да се добият 290 м³ на хектар. Добивите от промеждутъчните ползвания са капитализирани при лихвен процент 3. При разработките не е взето под внимание действието на природозащитния, рекреационния и екологичния ефект. Този ефект би следвало да се определя при залесяване на всеки обект съобразно специалното предназначение на бъдещата гора.

Резултатите от капитализираните разходи и очакваните приходи от промеждутъчното и главното ползване при създаване на горски култури са дадени в таблицата. От данните в таблицата могат да се направят няколко извода.

Възвръщаемостта на инвестициите за създаване на нови гори (от дървопроизводствена гледна точка) е твърде ниска - средно 1-2 %, и се постига в продължение на десетилетия.

Разчетните данни показват, че при 40-годишен турнус само при високобонитетните култури, особено върху изоставени ниви, се осигурява възвръщаемост на вложения капитал. Например при борови култури с производителност от IV/V бонитет очакваните приходи от 3759 лв. дори не могат да покрият първоначално направените разходи за залесяване. При турнус 70 г. очакваните доходи осигуряват възвръщаемост 1-2 на сто.

Относително по-висока ефективност се постига при залесяване върху сравнително по-богати месторастения. От таблицата е видно, че боровите култури на богати и сравнително богати месторастения осигуряват около 1.5-2 пъти по-високи приходи в сравнение с културите на бедни месторастения, където възвръщаемостта е 1-2 на сто. Интензивни букови култури от II/III бонитет с висок процент качествена суровина в края на турнусния период биха осигурили капитализирани приходи в размер на 51 913 лв./ха, при това от главното ползване - 34 780 лв./хектар. Културите от IV/V бонитет биха донесли приход съответно 15 234 лв./ха и само 5265 лв./ха

от главното ползване. Това се отнася и за дъбовете. Поначало създаването на горски култури на бедни месторастения, където очакваната производителност е от IV-V бонитет, осигурява възвръщаемост под 1 %, и то при регулярно водени промеждутъчни сечи. В някои случаи приходите от главното ползване не покриват първоначално направените разходи за залесяване. При култури от горун IV/V бонитет приходи, които могат да се очакват от главното ползване, ще бъдат 5320 лв., а разходите в годината на залесяването са 5800 лева. Следователно, ако искаме да постигнем производство на дървесина на сравнително бедните месторастения, е безсмислено да се харчат средства и да се създават култури от дъбове и бук. А тази практика в много случаи се прилага и сега.

За дадено месторастение трябва да се използва съответният най-продуктивен дървесен вид. Ако на букови месторастения със светлокафяви горски почви, където продуктивността на бука е IV и предимно V бонитет, собственикът създаде смърчови или белоборови култури, тяхната производителност и доходност ще бъдат значително по-високи. Такава букова култура при 120-годишна възраст осигурява доход от главната сеч 5265 лв./ха - сума, която не покрива дори първоначално вложените пари за залесяване. Докато белоборовата култура, достигнала 70 години, дава доход от 11 793 лв., т.е. два пъти по-висок. Най-важното е, че срокът за възвръщане на капитала се съкращава също близо два пъти. При подходящи растежни условия доходността от създадени култури е пропорционална на продуктивността на съответните дървесни видове. Така например на дадено месторастение очакваната финансова ефективност на култури от дугласка ела II/III бонитет е 25 701 лв./ха - над 60 % по-висока, отколкото при боровите, като се постига относително висока възвръщаемост на инвестициите - над 2 на сто. Залесяването на смърчови и елови месторастения с бял бор, което често се прилага в практиката, води до намаляване на финансовата ефективност с около 23 %, а оттам - до по-ниска възвръщаемост на капитала.

Промеждутъчните ползвания, отгледните сечи са съществен фактор за подобряване на възвръщаемостта на вложения капитал по време и количество. При проектираните от нас умерени прореждания например при белоборова култура от II/III бонитет може да се очаква общ доход при посочения турнус 16 240 лв., от които от отгледни сечи 6310 лв., или 38.9 на сто.

При нискобонитетните култури от горун и бук, в които производственият процес е дълъг, капитализираните приходи от промеждутъчните ползвания имат решаващо значение за рентабилността. Данните за бука (IV/V бонитет) показват, че капитализираните доходи от промеждутъчните ползвания са 9969 лв./ха, или 65.4 на сто. При дъбовете и бука рентабилност може да се постигне не само ако се използват относително богати месторастения, но и когато се прилагат методи на от-

Таблица

Капитализирани разходи и приходи при създаване на горски култури

Култури	Разходи				Очаквани приходи		
	лв./ха	при лихвен процент			лв./ха		
		1 %	2 %	3 %	общо	отгъл. сеч	гъл. сеч
Борове I бонитет							
турнус 40 г.	5200	7743	11 482	-	8909	1407	7502
турнус 70 г.	5800	11 640	23 200	32 935	24 148	8533	15 615
Борове II/III бонитет							
турнус 40 г.	5200	7743	11 482	-	5827	1208	4619
турнус 70 г.	5800	11 640	23 200	-	16 240	6310	9930
Борове IV бонитет							
турнус 40 г.	5200	7743	11 482	-	3759	941	2818
турнус 70 г.	5800	11640	23 200	-	10 308	3218	7090
Смърч II/III бонитет							
турнус 50 г.	5200	7743	11 482	32 935	9713	1758	7955
турнус 70 г.	5800	11 640	23 200	32 935	19 044	4504	14 540
Дугласка ела II/III бонитет							
турнус 40 г.	5200	7743	11 482	13 570	7345	1694	5651
турнус 70 г.	5200	10 436	20 800	32 935	25 701	8787	16 914
Червен дъб II/III бонитет							
турнус 40 г.	5200	7743	11 482	-	5612	729	4883
турнус 70 г.	5800	11 640	23 200	-	14 595	5899	8696
Горун II/III бонитет							
турнус 120 г., 50 % спец. трупи	5800	22 040	62 437	-	58 330	16 602	41 728
турнус 120 г., 25 % спец. трупи	5800	22 040	62 437	-	42 645	16 602	26 043
Горун IV/V бонитет							
турнус 120 г.	5800	22 040	62 437	-	17 582	12 262	5320
Бук II/III бонитет							
турнус 120 г., 25 % шперплат	5800	22 940	62 437	-	51 913	17 133	34 780
турнус 120 г., 15 % шперплат	5800	22 040	62 437	-	37 033	17 133	19 900
Бук IV/V бонитет							
турнус 120 г.	5800	22 040	62 437	-	15 234	9969	5265
Иглолистни култури върху изоставени ниви							
турнус 40 г.	2600	3871	5741	13 483	7501	1308	6193
турнус 70 г.	2600	8218	10 400	20 587	20 697	5092	15 605
турнус 70 г.	4160	8349	16 640	32 935	20 697	5092	15 605

глеждане, които осигуряват при главната сеч добива на висок процент специална дървесина. При възможен добив на специални букови сортименти в размер на 25 % очакваният доход е 51 913 лв./ха, а при 15 % - 37 033 лв./хектар. Според проучвания на Лайбунгу и други интензивното селекционно прореждане в смесените букови насаждения в продължение на 36 години е повишило доходите с 60 % в сравнение с неотглеждани насаждения.

Частни собственици, които искат да създават горски култури върху изоставени ниви, ще имат сравнително по-малко разходи, вложените средства ще се възвръщат с по-висок ефект, като се осигурява лихвен доход до 3 %. За горовладелците, много от които живеят далеч от своите имоти в големите градове или зад граница, това е изгодно, защото през целия период почти няма да влягат допълнителен труд и средства. За останалите, които биха предприели провеждане на интензивни отгледни сечи, показаната в таблицата доходност от хектар би могла да се увеличи. Въз основа на подобни разчети и сравнения собственикът сам решава как да стопанисва земята си в бъдеще.

Положителната страна на инвестирането в създаване на нови гори е, че то има относително устойчив харак-

тер - не се влияе особено от неизбежните инфлационни процеси и икономически кризи през дългия производствен процес. Днес ползването на дървесина в света е под годишния прираст. Ако обаче потреблението расте с темповете като през миналия век, дървесината ще стане дефицитен продукт, което автоматично ще се отрази положително на цената на дървените материали, а оттам - и на икономическата ефективност на вложените днес капитали. Закономерно намалява площта на горските територии, нараства значението на горите като източник на възобновяеми суровини, което също ще се отрази на цената на дървените материали. Независимо от тези положителни тенденции, инвестициите, вложени в създаване на нови гори, и в бъдеще ще имат дълготраен и с относително ниска възвръщаемост характер. Затова главно държавата и едри собственици на капитали биха могли да заделят за целта определени финансови средства.

Ниската ефективност и дългосрочният характер на възвръщаемостта на инвестираните в създаването на нови гори средства са една от причините исторически земите с богати почви да се превръщат в по-доходни земеделски площи, а гората постепенно да се оттегля в планините на относително по-бедни почви. Изключение прави съвременното плантационно лесовъдство, при което на богати почви се реализират сравнително високи доходи и най-важното - при кратък оборот на капитала.

Природозащитната роля на културите - решаващ фактор при определяне на ефективността

Природозащитните, рекреационните, социалните и екологичните потребности понякога имат решаващо национално или регионално значение при определяне на ефективността от вложени на финансови средства за залесяване. Косвените ползи в тези случаи могат да надвишават в значителна степен дървопроизводствените и да се реализират в относително по-кратки срокове. Те имат дълготрайно национално значение и го голяма степен доходите косвено се реализират в други сектори на стопанския и културния живот на страната. В такива случаи държавата и общините единствено са заинтересовани от залесяването на съответната площ. За тях финансирането, пряко или косвено, е ефективно. Частните собственици пряко не получават ефекта от тези ползи на горите, затова в своята преценка изхождат само от финансовата ефективност и в повечето случаи не са заинтересовани от създаването на нови гори освен ако не получават определени субсидии от държавата.

За да се постигне по-висока ефективност и да се подобрява възвръщаемостта на вложените капитали при създаването на нови гори с дървопроизводствено предназначение, е необходимо да се спазват лесоикономически принципи: да се използват относително по-богатите горски месторастения и дървесните видове, които при дадени почвено-климатични условия осигуряват сравнително по-висока производителност. Промеждутъчните ползвания при системно водени отгледни сечи са решаващ фактор за осигуряване и подобряване на възвръщаемостта на инвестициите. При горските култури със специално предназначение защитните, социалните и екологичните критерии имат решаващо значение при определяне на ефективността.

Инж. Христо ВЪЧОВСКИ

Инж. Лазар Пандев на 80 години

Лазар Пандев е роден на 3 януари 1932 г. във Велинград. Специалността „Механична технология на дървесината“ завършва във ВЛТИ през 1956 година. По разпределение отива в Дървообработващия завод „Г. Димитров“ в родния си град. Седем години работи последователно като началник-смяна, началник-цех, главен инженер. През 1963 г. инж. Пандев е назначен на работа в централното горско ведомство, тогава Комитет по горите и горската промишленост, където изгражда трудовата си кариера - началник-отдел, зам. генерален директор на ДСО „Стара планина“, директор на Дирекция „Капитално строителство“, главен секретар на вече Министерство на горите и горската промишленост (1986-1981). Впоследствие е ръководител на инженерингова организация „Лескомплект“.

През 1984 г. инж. Лазар Пандев става зам.-министър на горите и горската промишленост, а през 1986 г. - зам.-министър на земеделието и горите, след което е зам.-председател на Съвета по селско и горско стопанство към Министерския съвет.

Периодът, в който инж. Пандев работи в централното горско ведомство, е свързан с технологичното и техническото обновяване на цялата горска промишленост

в България. Под негово ръководство и непосредствено участие се провеждат проектирането, изграждането и доставката на оборудване за заводите за производство на плочи от дървесни частици във Велико Търново, Горно Сахране, Берковица, Етрополе, заводите за влакнести плочи в Сливница и Троян, трите линии за ПДЧ в Бургас, Долни чифлик и Търговище, дървообработващия завод „А. Иванов“ в Пещера. Комплексното усвояване на дървесината се постига с изграждането на Дървообработващия комбинат „Гочо Иванов“ в Бургас, където започва производството на фасонирани материали, плочи мебели, фурнир, паркет.

Отговорностите, свързани с разгръщането на съвместния дърводобив в Република Коми, за инж. Пандев започват през 1972 г., когато той в продължение на три години взема лично участие в организирането на тази мащабна кампания в далечния северен край. На по-късен етап - от 1986 г., той става ръководител на смесената българо-съветска Комисия за сътрудничество, под чието ръководство се планират, организират и осъществяват дейностите по съвместното строителство и дърводобив в Република Коми. Активната роля на инж. Пандев е в създаването на условията за нор-

Проф. д.т.н. Тодор Маринов на 80 години

Проф. д.т.н. Тодор Маринов е утвърден учен, посветил изследователската си дейност основно на въпросите, свързани с технологията и механизацията при ползването на дървесните ресурси. Пословична е неговата всеотдайност при изследване и внедряване в горското стопанство на съвременни машини, съоръжения и технологии за първична обработка, извоз и транспорт на дървесината. Повече от 130 научни и научноприложни публикации, 7 значими изобретения и 4 рационализации, над 30 внедрени в практиката разработки са достатъчни основания за висока оценка на изминатия от него научнотворчески път.

Роден е в Радомир на 8 януари 1932 година. През 1951 г. записва новооткритата специалност „Лесоинженерно дело“ във ВЛТИ (сега Лесотехнически университет), която завършва с отличен успех през 1956 г. с квалификация „инженер по механизация на дърводобива и горски транспорт“. Желанието за повишаване на техническите знания го отвежда във ВМЕИ (сега Технически университет), който завършва през 1969 г. като машинен инженер, специалност „Технология на машиностроенето“.

Трудовата си дейност инж. Тодор Маринов започва през 1956 г. като началник на технически участък в Горско промишленото стопанство в Черни Осъм, Ловешко, а от 1957 до 1959 г. работи като главен инженер в стопанството. Успешно се справя с нелеките производствени задачи, което допринася за утвърждаване на неговия авторитет сред колегите му от дърводобивното

производство.

В началото на 1959 г. инж. Тодор Маринов спечелва конкурс за научен сътрудник в Научноизследователския институт по горска промишленост - София. От 1960 г. до пенсионирането си през 1992 г. работи в Института за гората към БАН.

През 1971 г. Тодор Маринов е избран за старши научен сътрудник II степен (сега доцент), а през 1991 г. - за старши научен сътрудник I степен (сега професор). Научната степен „доктор на техническите науки“ получава през 1988 г. след успешна защита на дисертационната си работа „Технология при първичната обработка и сортиране на дървени материали с многооперационни машини в централни складове“.

Инж. Тодор Маринов е бил три пъти на работа в ДСО „Дърводобив и строителство“ в Република Коми като

Природен парк „Персина“ взе първа награда от МОТО-ПФОЕ

На 14 декември 2011 г. в Софийската градска художествена галерия се проведе официална церемония за награждаване на победителите в конкурса „Дарителската програма на МОТО-ПФОЕ за опазване на природното и културното наследство на България през 2011 година“.

Дирекцията на Природен парк „Персина“ беше отличена с първа награда за разработването на проекта „Спасяването на пеликана“.

Наградата - грамота и чек за 12 000 лв., предоставени от МОТО-ПФОЕ, беше връчена на директора на ДПП „Персина“ инж. Стела Божинова лично от министъра на околната среда и водите Нона Караджова. Дирекцията на Парка беше наградена и със специален плакет от Дарителската програма на МОТО-ПФОЕ, който беше връчен от председателя на журито г-р Петър Янков. Част от наградата е и годишен абонамент за списание „Knowledge“.

Работата по проекта „Спасяването на пеликана“ ще започне през 2012 година.

Радослава ДЖАНТОВА
ст. специалист „Връзки с обществеността“
в ДПП „Персина“

мална работа и живот на хилядите българи, работещи в тайгата.

През 1980 г. инж. Пандев е назначен за генерален директор на Инженерингово стопанско обединение „Лескомплект“. Събирайки в едно обединение проектантските организации „Агролеспроект“ и „Леспромпроект“ и Дирекцията по инвеститорски контрол по строителство, държавата осъществява единно ръководство на проучването, проектирането и изграждането на обектите и научно-техническото обслужване на целия горско-промишлен отрасъл в страната. Освен това „Лескомплект“ реализира редица проекти и в чужбина - Мароко, Алжир, Конго, Никарагуа, Лаос, Камбоджа, Кувейт.

Обществената дейност на Лазар Пандев се развива в Централното ръководство на Научно-техническия съюз по лесотехника, на което той дълги години е председател. Неговата активност довежда до провеждането на много значими национални и международни симпозиуми, срещи, семинари с участието на известни наши и чуждестранни учени и експерти.

Като ръководител от висок ранг инж. Лазар Пандев работи всеотдайно за просперитета на горите и горската промишленост, за издигане на авторитета на работниците и специалистите от отрасъла.

Принципност, възискателност, отзивчивост и човешко отношение към хората не изчерпват напълно добродетелите на Лазар Пандев като ръководител в управлението на горите и горската промишленост и след това. И днес той се ползва с голямо уважение на хората, които обичат гората и се вълнуват от успехите и проблемите на горския сектор.

Награждаван е многократно с високи държавни отличия.

Д-р инж. Георги СЕНИН

ръководител на направление „Технически прогрес“, заместник-директор по производствено-техническите въпроси на Горско-промишленото предприятие в Усогорск и представител на Асоциация на горското стопанство и горската промишленост в „Комилеспром“ - Суктивкар.

От 1984 г. работи по съвместителство в Министерството на горите и горската промишленост като директор по организация на научните изследвания и техническия прогрес.

Добрата практическа и теоретична подготовка, подчертаното трудолюбие и настойчивост в работата позволяват на проф. Тодор Маринов с успех да решава проблеми на научноизследователската дейност в областта на механизацията на дърводобива и да се ориентира към решаване на актуални въпроси от практиката.

Върхови постижения в творческия път на проф. г.т.н. Тодор Маринов представляват разработените от него многооперационни машини за централни горски складове от типа на разкройващо-сортиращи машини - подвижна разкройващо-сортираща машина (РСМ), подвижна машина за индивидуална и групова обработка на стъбла (РСМ УМ), подвижна машина за двустадийно групово нарязване на стъбла (РСМ У2), многооперационна машина за първична обработка и кръгово сортиране на дървени материали (РСМ У3).

Тези машини създават възможности за внедряване на автоматизирани системи за управление и реализиране на технологичния процес в районите на централни горски складове, с което се постига многократно увеличаване на производителността на труда.

Проф. д.т.н. Васил ВАСИЛЕВ

Ветераните почетеха своите юбиляри

На 20 декември м.г. лесовъдите и учените ветерани проведоха своето последно за годината събрание на Дружеството, на което по утвърдена традиция бяха поздравени юбилярите, навършили своите годишнини през 2011 година.

На снимката (отляво надясно сегнали): проф. г.с.н. Георги Антонов - 80 г., доц. г-р Станчо Керенски - 90 г., проф. г-р Михаил Петров - 90 г., г-р инж. Васил Вътов, - 90 години.

Прави: инж. Райчо Севдин - 85 г., проф. г.т.н. Андрей Кавалов - 75 г., проф. г-р Никола Колев - 85 г. (председател на Дружеството), инж. Кирил Първанов - 80 г., доц. г-р Димитър Кушлев - 75 години. **Т**

НОВИ НАРЪЧНИЦИ ЗА БИЗНЕС

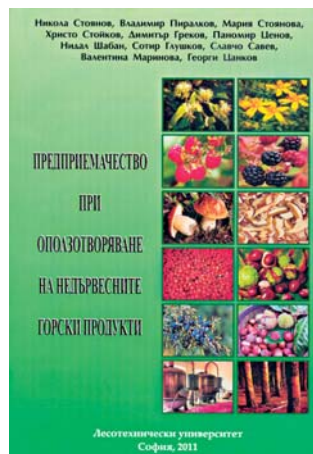
На 13 декември 2011 г. бяха представени поредните книги, подготвени и издадени от Центъра за насърчаване на предприемачеството към Лесотехническия университет. Ръководител на Центъра е доц. д-р Владимир Пиралков.

В мероприятиято взеха участие народните представители Мартин Димитров и Любомир Иванов, ректорът на Аграрния университет - Пловдив, проф. Димитър Греков, учени от Института за гората в София, от институтите за рибарство и аквакултури в Пловдив и Варна, представители на Министерството на икономиката, енергетиката и туризма и МЗХ, студенти.

В авторския колектив на „Предприемачество при оползотворяване на недървесните горски продукти“ участват доц. Никола Стоянов, доц. Владимир Пиралков, доц. Мария Стоянова, доц. Христо Стойков, проф. Димитър Греков, доц. Паномир Ценов, проф. Нидал Шабан, доц. Сотир Глушков, инж. Валентина Маринова, проф. Георги Цанков, гл. асистент Славчо Савев. Рецензентът на книгата проф. Никола Колев представи нейното съдържание, свързано със значението на недървесните горски продукти и възможностите за тяхното оползотворяване.

В обръщението си към читателите директорът на Югоизточното държавно предприятие - Сливен, инж. Пейчо Върбанов подчертава, че за горското стопанство както у нас, така и в чужбина ползването на дървесина се разглежда като основен източник на приходи и много често се „забравя“, че в горските територии могат да се ползват различни ресурси продукти и да се развиват различни дейности, които не са свързани с дървесината, но са важни за развитието на икономиката, за местното население, за развитие на международната търговия и други. Недървесните горски продукти са изключително разнообразни, поради което създаването на бизнес в тази сфера е сериозно предизвикателство.

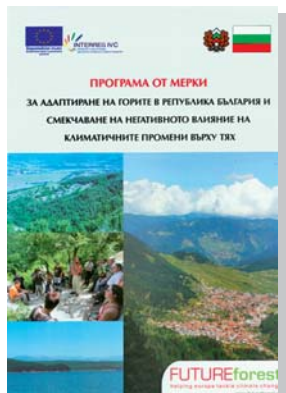
Автори на „Наръчник на предприемача в рибарството и аквакултурата“ са проф. Николай Бояджиев, проф. Лиляна Хаджиниколова, проф. Ангел Зайков, доц. Таня Хубенова, доц. Даниела Георгиева-Клисарова, доц. Стойко Стойков, гл. ас. Елица Петрова-Павлова, гл. ас. Елиза Узунова, гл. ас. Димитър Герджиков, ас. Радослава Бекова, доц. Владимир Пиралков, Диан Господинов, биолог.

Словото на рецензента проф. Петър Коларов бе представено от проф. Николай Бояджиев. В наръчника може да се намери всичко, което е необходимо на млад предприемач да създаде акваферма и да развъжда даден вид риба. В обръщението си към читателите министърът на земеделието и храните д-р Мирослав Найденов отбелязва, че аквакултурата е един от най-бързо развиващите се отрасли от селското стопанство в света. За период от 30 години е отчетено двукратно увеличаване на общото количество на водни организми, които се предлагат на пазара, като значителна част от него се дължи на бурното развитие на аквакултурата. Според прогнозата на ФАО през 2020 г. половината от общата продукция на водни организми, добити от улов и култивиране, ще бъде от аквакултурата. Настоящият наръчник е отлично помагало за предприемачи и хора, свързани с рибарството.

По утвърдена традиция след представянето на книгите бяха обявени най-добрите разработки на студенти - тази година за тематичен плакат, свързан с представяне на болести и вредители по цветята. Отличените студенти от Факултет „Екология и ландшафтна архитектура“ са Лилия Георгиева, Атанас Гаврилов, Надя Петрова, Сианна Хлебарска, Биляна Лесидренска. **Т**

Нови книги

Програма от мерки за адаптиране на горите в Република България и смекчаване на негативното влияние на климатичните промени върху тях. Изпълнителна агенция по горите, София, 2011, 208 стр.

Изготвянето на Програмата от мерки е част от националните усилия на България в изпълнение на проекта FUTUREforest по програма INTERREG IV C на Европейския съюз. Тя ще допринесе и за изпълнение на ключово действие 7 „Принос към изпълнението на РКОНИК и Протокола

от Киото“ от Стратегическия план за развитие на горския сектор, 2007-2011.

Програмата е съставена от 4 основни раздела. Първият представя анализ на състоянието на основните компоненти в горските екосистеми в светлината на климатичните промени. Вторият раздел се занимава с разработването на климатични сценарии, въз основа на съвременни данни и модели, за еволюцията на климата в България през XX и XXI век. В третия раздел се определят зоните на

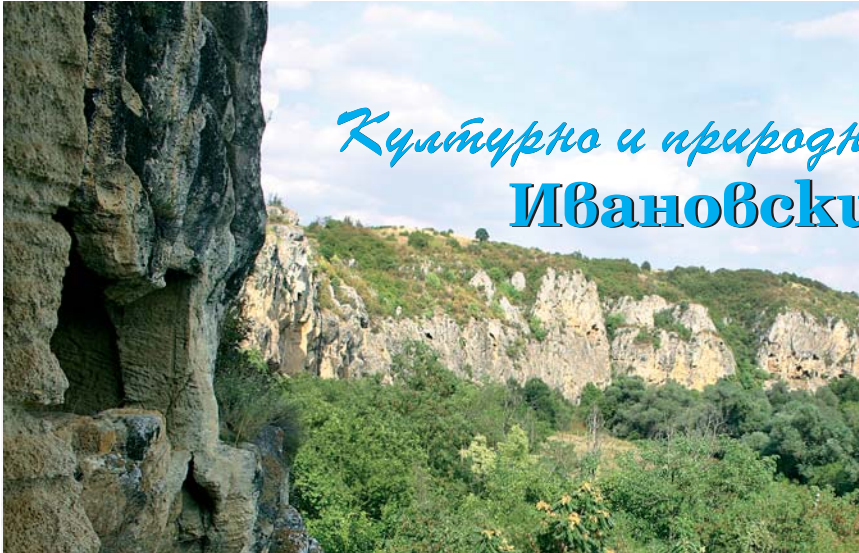
уязвимост на горските екосистеми в България при климатични промени, въз основа на разработените анализ и климатични сценарии. Четвъртият раздел предлага цялостна програма с конкретни мерки за адаптиране на горите към климатичните промени по зони на уязвимост.

Съдържанието е онагледено с много таблици, графики и диаграми. Изключително богатата библиография от наша и чуждестранна литература утвърждава стойността на изданието.

Разработката е плод на успешното сътрудничество между научен колектив от Института за гората при БАН, Националния институт по метеорология и хидрология при БАН и Лесотехническия университет (ст.н.с. I ст. Иван Раев, доц. Петър Желев, ст.н.с. II ст. Мария Грозева, н.с. Ивайло Марков, инж. Ивайло Величков, н.с. Миглена Жиянски, ст.н.с. I ст. Георги Георгиев, инж. Силвия Митева и доц. Веселин Александров) и служители на Изпълнителната агенция по горите към МЗХ (д-р инж. Любчо Тричков, инж. Димитър Бърдаров, инж. Николай Василев, инж. Стефан Балов, Владимир Константинов, д-р инж. Анна Петракиева, инж. Валентин Чамбов, д-р инж. Деница Пандева, инж. Мария Чамбова, инж. Елена Величкова, ланд. арх. Иван Богданов, инж. Дарина Илчева и други). Резултатът е много добре научнообоснован и същевременно практически насочен документ, подходящ както за тесни специалисти, така и за широката обществност.

Културно и природно наследство на България

Ивановските скални църкви

Това е скалният манастирски комплекс „Св. Архангел Михаил“ с частично запазени скални църкви. Намира се до с. Иваново, Русенска област, и затова е популярно с името Ивановските скални църкви. Комплексът изцяло попада в територията на Природния парк „Русенски Лом“.

През хилядолетията буйните води на Русенски Лом са издълбали речната долина със стръмно спускащи се, почти отвесни, скални брегове. След оттичането на водите в отвесните скали на различна височина се появяват неголеми пещерни отвори. Отшелничеството е било едно от най-характерните явления за началото на средните векове. Духовници, а нерядко и видни светски хора, се усамотявали в труднодостъпни местности и се отдавали на молитви и съзерцания. Такова място намират и първите монаси, постепенно заселили се в пещерите край с. Иваново. В някои от пещерите, намиращи се на различна височина от земната повърхност, са създадени елементарни условия за живот: място за сън и почивка, за сядане, намерени са и гробове от онези далечни времена. Някои от скалните помещения са устроени в молитвени храмове.

Заселването на малкото монашеско общество тук е датирано от началото на XII век. То бързо добива известност сред православието и става привлекателно място за нови отшелници. Появяват се първите църкви. Боляри, висши духовници и обикновени богомолци съпо дарявали манастирския комплекс. Това позволило местните духовници да намерят най-добрите художници, които да изографисат оформените малки скални църкви. Така през XIII-XIV в. това недос-

тъпно място се превръща в съкровищница на изобразителното изкуство. Нашествието на турските орди по тези земи става причина в края на XIV в. животът в манастирската обител да изчезне.

Оцелелите до днешно време стенописи в скалните църкви представляват върховно постижение на българското изобразително изкуство от онова време. Известните зографи с изключително майсторство са съумели да изобразят върху неравната повърхност на скалите сложни композиции на библейски сцени и лица на отделни светии. Стенописите много се различават от канона на Византийската иконописна школа. Подчертан интерес представлява цветовата гама, в която преобладават светлите топли тонове. Множеството надписи, направени под рисунките, свидетелстват, че техните автори са българи. Точно е установено, че в изографисването на Ивановските скални църкви са взели участие представители на Търновската живописна школа. Една от най-добре запазените църкви се намира в скалната пещера на 20 м височина над земната повърхност и е на 4 км югоизточно от с. Иваново. Това е църквата „Св. Богородица“. Неин ктитор е цар Иван Александър (1331-1371 г.). Ликовите на него и съпругата му са изобразени на северната стена на църквата. Някои от стенописите времето е унищожило. Запазени са „Преображение Господне“, „Рождество Христово“, „Тайната вечеря“, „Христос пред съда“. Другата църква, която се намира на 4 км от с. Иваново, в поречието на р. Русенски Лом, е известна като църквата „Господев дол“. Исторически данни показват, че последните години от живота си цар Георги II Тертер е прекарал, отдаден на отшелничество, в този манастирски комплекс.

Ивановските скални църкви са включени в Списъка на световното културно и природно наследство през 1979 година. Намират се в Североизточна България, на 4 км от с. Иваново и на 20 км от Русе.

Инж. Георги ПЕТРУШЕВ

Само в църквата „Св. Богородица“ са останали запазени уникални стенописи

Промени: КАДРИ, НАИМЕНОВАНИЯ,
до 23.01.2012 г. АДРЕСИ, ТЕЛЕФОНИ

Директор на ДГС - Смолян (ЮЦДП), е инж. Съби ДИМИТРОВ, на ДГС - Садово (ЮИДП) - инж. Мишо ЖЕКОВ, на ДАС „Вушовко-Стругена“ - с. Кладница

(ЮЗДП) - инж. Сашка ДАМЯНОВА (GSM 0884855355). Новият телефон на Регионалната дирекция по горите - Бургас, е 056 89 43 71.

Стоянка ДИМОВА - уредник в Музея „Старинен Несебър“

Обичам Несебър. И не само като летния му гост. За дългите години, откакто летувам там, се сдобих с много приятели и се смятам за познавач на това наше уникално градче. От хората съм, които в Несебър се радват не само на морето, а намират и идеалната културна среда, и ми беше болно, когато жителите на Стария град скочиха срещу уникалната си привилегия - да бъдеш в Списъка на световното културно и природно наследство на ЮНЕСКО. Мислех, че не без помощта на истински родолюбци несебърлии и софиянци, влюбени в това място, съм изучила историята на един от най-древните градове в Европа, възникнал преди повече от 3200 години. Но когато се запознах с една истинска светлинка на града - Стоянка Димова, уредник в Музея „Старинен Несебър“, разбрах, че имам още много да уча.

Таня е родена на 1 януари 1968 г. в сунгурларското с. Подвис, в което непременно трябва да се отбие, ако пътувате за един от най-красивите ни язовири - „Камчия“. Насред селото има една чешма, наричана Вододела. Водата от нея, казват, отивала в две морета - Черното и Бялото. Там, по калетата над селото с останки от античния свят, в училището и читалището, Таня се е запалила по историята. Завършва история и география във Великотърновския университет през 1991 г. и се озовава в Несебър. Деветнадесета година вече работи в Музея „Старинен Несебър“, където завежда Нумизматичния фонд.

Съпругът ѝ работи в детската педагогическа стая. Има двама сина - на 18 и 13 години.

Който познава миналото, гледа

- Таня, наблюдавах Ви в музея и забелязах, че дори шумните деца започват да Ви слушат. Как правите така, че историята да бъде интересна за хората?

- Първо, много я обичам. Работата ми в музея е интересна, защото съчетава история, нумизматика и археология. Всеки път, когато заговоря, думите ми излизат от душа и сърце. Обезателно се старая да кажа и нещо ново, защото следя научната литература, а пък и постоянно имаме нови открития в Несебър. При децата всеки факт трябва да е поднесен и атрактивно.

- За Музея „Старинен Несебър“ не бихме могли да разкажем с две думи, трябва да се види. Много пъти съм го посещавала, харесвам да бъда с „жив“ екскурзовод, но ми допада и услугата „Мобилен екскурзовод“. Как виждате обаче бъдещето на музеите в България?

- Музейната реформа е необходима, за да има по-гъвкава система за провеждане на археологични разкопки, за въвеждане на съвременни методи в обслужване-

то на посетителите и за по-добра рекламна дейност. Музеите могат да бъдат печеливши. Нашият е такъв, което се дължи на статута на Стария град и на доброто поддържане на паметниците. Но именно статутът на града, който е в Списъка на ЮНЕСКО за световното културно наследство от 1983 г., породил конфликт през 2010 г., когато жителите му протестираха срещу този статут. Приносът градът да бъде в този списък е на Жана Чимбулева - археолог и дългогодишен директор на музея, чиято дейност е оценена високо от несебърлии. Затова трябва да се помисли каква да бъде схемата на безвъзмездната финансова помощ от европейските фондове за реставрация и консервация на паметниците на културата. И тези дейности да не пречат на нормалния живот на хората.

- Какво ново открива постоянно този толкова стар град Несебър?

- Разхождахте се край разкопките на Некропола в Новия град, нали? Това е само част от територията му. Знаем, че той продължава на доста голяма площ под

Новия град и стига до сградата, където се намира Държавното ловно стопанство. Некропол е градът на мъртвите, но колко много може да разкаже на живите. Там за три години, докато продължиха разкопките, са открити стотици находки - погребални съоръжения от класическата, елинистичната, късноантичната и средновековната епоха. Как ви звучи - съд или гробница на 24 века, ковчег на 23 века? През 2010 г. в Некропола на древната Месамбрия бе намерена уникална бронзова хигрия на 24 века. Хигриите са антични съдове за съхраняване на вино, вода, благовонни масла, но в тази са били положени останките на покойник, преди това кремиран. Значимостта на тази хигрия е не само във високата ѝ художествена стойност, а в това, че кремацията и полагането в съд като погребален ритуал са изключително редки във всички древноръцки некрополи в зоната на Черноморието. Изобщо нашият Некропол е много богат - с рисуваните съдове, теракотите с протомета (бюстове на женски божества), ценните предмети от бита, все гробни дарове на погребаните знатни месамбрийски жители. Всички тези ценни находки постъпват в нашия музей и могат да бъдат разглеждани от посетителите.

- А Вие с какво точно се занимавате в историческата наука?

- Занимавам се с много интересен дял от историята, който има връзка и с нумизматиката, и с хералдиката, а именно - със сграфистиката, или сизилографията. Той изучава печатите. Има три вида печати - златни (хрисовули), сребърни (аргировули) и оловни (моливдовули). Най-разпространени и масови били оловните печати, използвали се за закрепване на писма и документи. Заедно с проф. Иван Йорданов - известен наш специалист в областта на средновековната нумизматика и сграфистика, написахме монография

с перспектива на бъдещето

„Месамбрия от VI до XXII в. според данните на сграфистиката“. В България такива специалисти се броят на пръстите на едната ръка.

Печатите се появяват още преди да се е появила писменост - т.нар. цилиндрични печати от Месопотамия са от четвъртото хилядолетие пр. н. ера. Периодът, който изследваме с проф. Йорданов, е разцветът в приложението на печатите. Изучавайки печатите изобщо, изображенията и надписите върху тях, се стига до датировката и установяване на автентичността на различни документи и съответно епохата и личностите, към която принадлежат.

- Откъде идва Вашата любов към историята?

- Баща ми много ми разказваше за историята на селото, бе направил и родословното ни дърво. Водил ме е по Манолчкото кале над селото, където разглеждахме руините на старинни постройки. Когато ходехме в Пловдив, се застоявахме дълго до амфитеатъра. Семенцето бе посято от баща ми. Когато учех в Техникума по строителство и архитектура пък, имахме много добра преподавателка по история - г-жа Сари-

ева, която ме насочи към университетско образование по история. Който познава миналото, по-философски възприема настоящето и гледа винаги с перспектива в бъдещето.

- А строителната Ви специалност къде остава?

- И тя е с мен и дори много ми помага. Обичам мъжки професии и работа, която се върши с ръце. Когато намирам останки от дадена археологична структура, веднага разбирам част от какъв градеж е и мога да я начертая. Доставя ми удоволствие да изследвам и геоморфологията на скалите. Несебърският полуостров например се е формирал преди 65 млн. години и е бил значително по-голям от сегашните 40 хектара. Освен това, когато строяхме нашата къща в новата част на града, бях главният майстор на строежа.

- Знам, че нашият колега - лесовъдът инж. Иван Ербакамов, се е обърнал към Вас за квалифицирана помощ, когато е писал своите книги за горите на Несебър.

- Инж. Ербакамов бе решил да включи в своята книга кратки бележки за историята на града и околностите, като посочи и редица антични и средновековни укрепителни съоръжения, останки от които могат да бъдат открити и днес в района на Държавното ловно стопанство „Несебър“. Когато обикаляхме да видим днешното им състояние, аз бях и историк, и специалист-строител.

- Какво е най-интересното на археологията? Участвате ли в разкопки?

- Археологията е предизвикателство и голямо щастие. Един керамичен фрагмент, намерен при разкопките, може да бъде много по-ценен от златния накит.

Обичам да съм част от екипа на разкопките. Участвала съм в археологическите проучвания на

ранновизантийските терми, църквата „Св. Климент“, ранновизантийската крепост край с. Паницово, на Некропола на Месамбрия и други.

- Вярно ли е, че някога в Стария град е имало повече от 40 църкви?

- Това е само предположение. Научно са документирани 27 църкви.

- Какво сънува един историк?

- Лично аз сънувам това, с което се занимавам в дадения момент. Понякога сънувам и скелети. Но не вярвам в тълкуванията на сънищата. Едно от предсказанията, което получих още като студентка, обаче се сбъдна по особен начин. Предсказаха ми, че ще живея в най-красивия град на България и тогава си помислих, че това ще бъде Велико Търново, където учех и който много обичах. Но излезе, че пак няма грешка - живея и работя в най-красивия град на България - Несебър.

Интервю на Светлана БЪНЗАРОВА

„Никому няма да угодничим“

100 години от гибелта на Васил Попов

В края на 1900 г. министърът на търговията и земеделието Йов Титоров пише доклад за състоянието на горите. Един пасаж от него е особено разтърсващ: „В министерството се натрупва толкова много преписки за убити горски служители, че българският историк ще може да състави цял един мартиролог“ (бел. ред. - мартиролог е списък на мъчениците за вяра или сборник за житията им). Жертвите не са случайни. Обикновено на жестоката разправа се подлагат честните горски бранители, непокорни на едностранната политическа кауза и корупция, или смелите горски стражари, които бранят гората от алчното население. И така през XX век в българския горски мартиролог са записани имената на 685 горски служители, от тях 21 са лесовъди. Няма друга гражданска професия, която в мирно време да е дала толкова много жертви!

Сред имената от този пантеон е лесовъдът Васил Попов. Роден в Стара Загора на 15 октомври 1878 г., той израства без баща, убит предната година от османците в Руско-турската освободителна война. Майка му - Теофана Попова, е учителка и дава всичко, за да го възпита в духа на възрожденското родолюбие и да го прати в прочутата за времето си Горска академия в Лемберг, Австро-Унгария (днес гр. Львов, Украйна). Васил завършва Академията с отличие през 1899 г. и се явява на държавен изпит пред комисия в България, където също получава отлична оценка. Назначен е за лесничей в Радомир в началото на 1900 г. и работи тук без малко две години, но това всъщност е най-дългият период, в който се задържа на едно място. Тук той създава първата горска култура в м. Голо бърдо, която и до днес извисява снага.

В духа на тогавашната горска политика, която превръща горите в разменна монета за печелене на избори, в средство за забогатяване и корупция, лесовъдите, несъгласни с нея, постоянно са уволнявани или в най-добрия случай премествани. Така започва и одисеята на лесовъда с европейско образование - Чепино, Батак, Провадия, Станимака (Асеновград), Стара Загора, Варна, Малко Търново, отново Стара Загора и Чепино. За 6 години е уволняван 3 пъти и е местен 15 пъти.

Този лъкатушен служебен списък на лесовъда Попов не накърнява неговата висока образованост и призвание и той продължава да се усъвършенства в професията. Владеейки шест езика, на лични разnosки посещава Русия, Франция, Швеция, където изучава опита на тези страни в горското дело. Написва трудовете „Горите на България“ и „Разпространение на дървесните породи у нас“, която е първата фитогеографска характеристика на горите в България. Васил Попов може да се смята за основоположник на нашата горска типология, защото неговите „климатически горски зони“ са толкова точно и научно определени, че и днес могат да се използват.

С лични средства започва да издава и горското списание „Бранище“, което излиза от 28 септември 1906 до 11 октомври 1911 година. В него поднася в рефератна форма съвременните постижения на лесовъдството, отразява конгресите на лесовъдите в чужбина и злободневните теми на родното лесовъдство. Пише разобличителни статии срещу грабителите на горите - политици, висши служители, народни представители, като не пропуска и цар Фердинанд. Прегизвиква и две писмени парламентарни питання в Народното събрание за Балабановата концесия, разобличава корупционната схема на аферата „Шарл и Жан“, в която е замесено правителството на Радославов. На Васил Попов са думите: „Не изнасяйте дърво, защото ще дойде вре-

ме да внасяме вода за пиене“, от писмото му, което той пише до Министерския съвет. Като веруюто на своята блестяща публицистика Васил Попов избира девиза „Сене пра ет студео“ - никому няма да угодничим, никога няма да разгневяваме. Тази непримиримост на лесовъда към далаверите, които се извършват в горите, не може да не предизвика омразата на враговете му. Самият Васил Попов си дава сметка, че може да бъде убит, защото получава множество заплахи и са правени опити за убийството му. Като истински боец обаче той казва: „В борба с тая корупция са необходими жертви и докато те не се дадат, никога няма да се оправят горските работи в нашата нещастна държава“.

Своята „оставка“ от практическата горска служба, изпратена до министъра на земеделието Андрей Лячев през 1909 г., самият Попов формулира така: „При това плачевно положение на горската служба считам за невъзможно да остана на служба под Вашето управление и Ви заявявам, че преставам да бъда ваш чиновник“. Това е позиция на смел и чист лесовъд.

През следващата година Васил Попов се завръща в родния си край и в с. Малко Кагуево, където притежава наследствени имоти, създава земеделско дружество, внася от чужбина първите железни плугове и други машини. През 1911 г. Министерството на търговията и земеделието се сдобива с нов министър - Димитър Христов. В нашата горска история са запазени думите му: „Аз с горите политика няма да правя!“ Васил Попов може и да обича земята, но сърцето му го тегли към горите, и той пожелава да се върне в горската система. Обръща се към министъра с писмо, в което се казва: „За да не бъда обвинен в нежелание да работя, заявявам, че ще приема всяко назначение“. Министър Христов препоръчва Попов да отиде в Отделението на горите в министерството, но там, в отсъствието на министъра, набързо го изпращат в Чепинското лесничество. Писмото, с което лесовъдът Попов се изпраща на работа в Чепино (№ 238/5.І.1912 г.), е подписано от началника на Отделението Константин Байкушев. Така Васил Попов фактически тръгва към своето лобно място. В книгата „Кратки черти из живота и обществената дейност на лесничея Васил В. Попов от гр. Стара Загора“, издадена веднага след смъртта на сина си, Теофана Попова прокарва идеята, че именно дворецът е в основата на убийството на В. Попов, което го прави политическо убийство, предварително замислено, въпреки никога не разкрито. Лесовъдът е главен свидетел по делото на бившия министър г-р Никола Генадиев, всяка от критичните му статии в сп. „Бранище“ разобличава конкретна афера, свързана с горите и управление то им, а неговият реалистичен поглед върху състоя-

Мемориалната плоча на Васил Попов във Велинград е поставена на 7 април 2006 г. в началото на улицата, именувана на него на 13 февруари 1996 година

нието на горите, които се разграбват пред погледа на висшите държавни мъже, е основателна причина да има врагове.

На гнешно време, когато всяка световна вест идва за секунди до нас, „репортажът“ на Георги Петров - редактор на сп. „Горски преглед“, за убийството на лесовъда Васил Попов, също учудва с бързината си. Материалът е поместен във 2 книжка на дружественото списание. Това става по простата причина, че Петров присъства в гостилницата на хотел „Македония“ в Лъджене (Велинград) на вечерята, по време на която става този злобещ акт. Статията е придружена и със снимка на загиналия лесовъд.

„На 2 февруари 1912 г. - пише Г. Петров - в 7 1/2 часа вечерта обикновените посетители на хотел „Македония“ вече привършваха своята вечеря. По-голямата част от тях се бяха оттеглили от масата. ... На масата бяха останали само лесничият Попов, управителят на митницата Чиков и пишущият настоящите ре-

дове, който довършваше вечерята си...

Ненадейно, като изпод земята, чу се един път гърмеж и инстинктивно всички наскочаха и взеха да се питат „какво стана?“. В това време стана от стола си и Васил Попов и без да подозира случилото се, и той като другите запита - какво става. След няколко секунди обаче той разбра „какво бе станало“, и, като се хвана за гърдите, потегли бързо към вратата. Ала ударът беше добре премерен и не му даде да отиде много далече. Не стигнал още до вратата на хотела, той падна и от устата му бликна ясно димяща кръв“.

В некролога, издаден от Дружеството на българските лесовъди и поместен в същия брой на „Горски преглед“, можем да прочетем: „Но нека злодеите, които туриха тъй рано край на скъпоценния живот на младия български лесовъд, не мислят, че с това са турили край на делото, на което той служеше“. Васил Попов е само на 35 години.

През 1934 г. членовете на Дружеството на българските лесовъди намират мястото в Борисовата градина, където Попов е засадил няколко мамонтови дървета, и на 24 юни откриват неговия бюст-паметник. Слово произнася лесовъдът Тома Захариев, тогава директор на Службата за горско опитно дело.

През 1992 г. постаментът, на който цели 60 години стои бронзовият бюст-паметникът на Васил Попов, остава празен. Както и множество други постаменти. Въпреки това венци и цветя се полагат там до 2003 г., на 2 февруари, който се отбелязва като Ден на паметта за загиналите лесовъди. Впоследствие Денят, по предложение на Съюза на лесовъдите в България, се отбелязва през последния петък преди Седмицата на гората, а мястото за поклон е пред изградения мемориал в парковото пространство на Лесотехническия университет

На 7 април 2006 г. мемориална плоча в чест на героя е поставена от лесовъдската колегия там, където свършва достойният му живот - във Велинград.

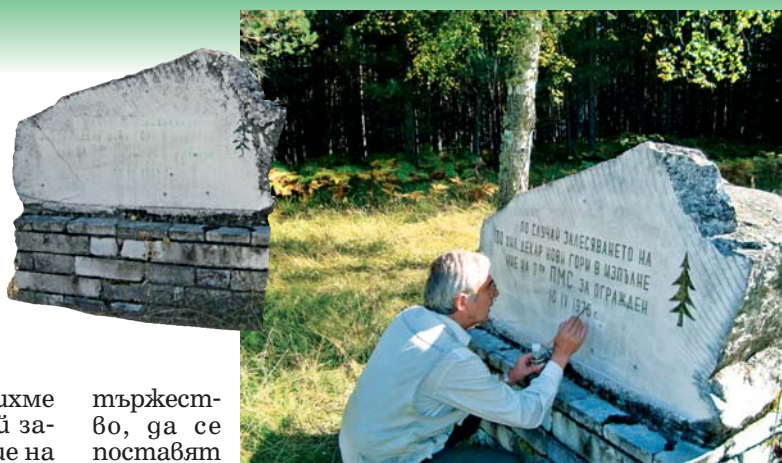
Светлана ИВАНОВА

Хвала вам!

През лятото на 2009 г. бях стариши експерт по лесоустройство и правех проверка на работата на лесоустройствената група на „Силва“ ЕООД, извършваща инвентаризация на горите в ДГС - Струмьяни. Неочаквано в отдел 87 се натъкнах на паметна плоча. Тя беше поочупена, небогрижвана от никого. Буквите трудно се четяха. Още тогава си казах, че щом се пенсионирам, ще отида и ще поосвежа плочата.

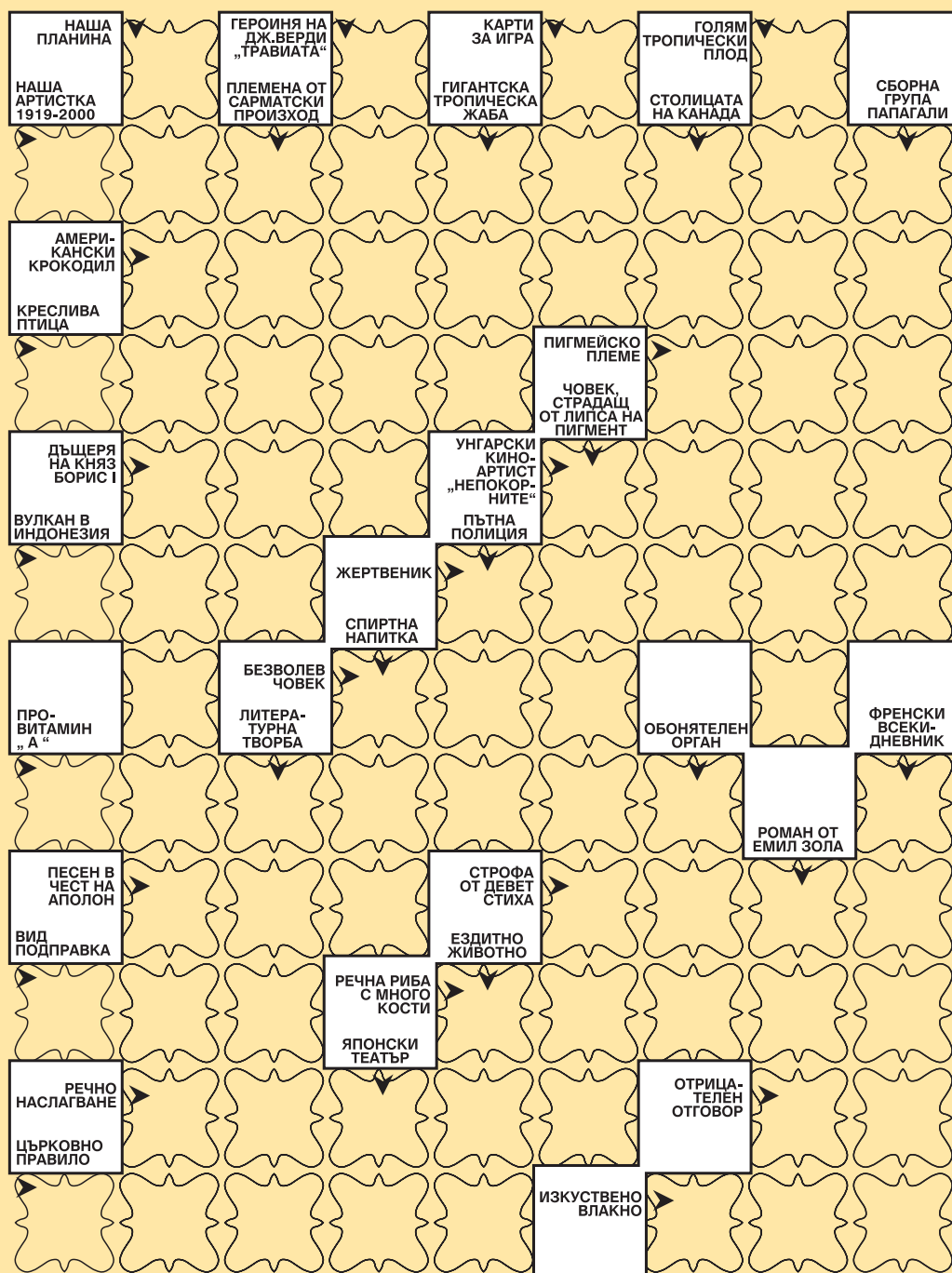
През октомври 2011 г. посетих ДГС - Струмьяни. Директорът на стопанството инж. Росен Янев се заинтересува от моята находка и заедно посетихме мястото. Почистихме плочата, направихме надписа и той изпъкна пред очите ни: „По случай за лесяването на 100-хил. декар нови гори в изпъление на 7 ПМС за Огражден. 10.04.1976 г.“ Наоколо, по всички склонове и била се простираха зелени масиви от горски култури. Колко много труд са положили горските работници под ръководството на горските надзиратели и инженеро-техническия персонал да преобразят Малешевската планина и да ѝ придадат величие.

Развълнувани от мащабите на извършеното, с инж. Янев решихме, освен да се организира едно скромно

тържество, да се поставят насочващи табели към мястото и да се изгради малък кът за отгих. Да си спомнят участниците за 100-хил. декара, но и младите да се радват и да се гордеят как една професия прави земята ни още по-хубава и съвсем естествено да каже: „Хвала вам!“.

Възстановил надписа инж. Михаил Михайлов

СТЕФАН КРЪСТЕВ

Доктор преглежда стария горски бай Нено Балканджията.

- Страхувам се, че отсега нататък трябва да престанеш да пиеш, да пушиш и никакви жени.

- Мъж съм все пак, докторе!

- Е, можеш да продължиш да се бърснеш.

- Видях те - възмутено викнала Неновица на мъжа си, - как, докато се връщаше от тоалетната, опипа всички сервитюрки по задниците! - Как ще съм ги опипвал, просто си бърсех ръцете!

Бай Нено се разхожда в гората с внука си. Виждат по пътеката една мравка с гъсеница на гърба.

- Виж, дядо - казва малкият Ненчо, - мравка с „Космодиск“.

- Нено, - обръща се Вуте към стария горски - погодирам, че жена ми ми изневерява с младия лесничей от Горското.

- Защо мислиш така?

- Ами, прибирам се у нас, а в леглото - пълно с борови иглички.

- А пък аз не само погодирам, че моята ми изневерява с пона.

- И защо не само погодираш?

- Ами прибирам се у нас, а в леглото какво мислиш? По път...

Бай Нено изгубнал, когато жена му излязла, се обаждат на секс телефон.

Чува отсреща приятен глас:

- Здравей, сладур! Искам те, готова съм да изпълня всяко твое желание...

- Всяко?

- Дааа, всяко...

- Добре, ама, внимавай!

- Не мога да чакам, сладурче, цялата тръпна в очакване...

- Ами, тогава аз да затворя,

а пък ме набери ти!

ОТГОВОРИ НА КРЪСТОСЛОВИЦАТА ОТ БРОЙ 01/2012:

ВОДОВАРНО: Работа. Колата. Ров. Рас. Инок. „Титаник“. СМЕНА. Велека. Мутант. Чеп. „Реал“. Кино. РАМ. Трап. ЛОТ. Латерна. Ибиси. Лад. Ажур. Нит.

ОТВЕСНО: „Цар и генерал“. Бот. Лопата. Ковачев (Богдан). Мед. Некар. Сариса. Етна. Акт. Гараж. Екс. Имола. Студ. Пир. Климатик. Ане. Анилин. Стол. Наноси. Акант. Отит.

SLP - линия за преработка на тънки трупи на **Wood-Mizer**

За да се преработи ефективно и да се реализират добри доходи от тънката и маломерната дървесина, трябва да се имат предвид някои особености. От една страна, тънките трупи с диаметър 100-400 мм и дължина от 900 до 3600 мм са сравнително по-лесно достъпни и по-евтини. От друга, преработването им е свързано с малка производителност, съответно високи разходи за труд и нисък рандеман и е необходимо достатъчно прецизно да се пресметнат разходи за разбичване.

Преди години фирмата Wood-Mizer първа в света е разработила и патентовала технологията за разбичване на трупи с помощта на тесни ленти. Днес, когато нискоотпадните технологии за преработка на дървесината са не само задължителни, но и единствено възможни, става ясно, че само тънките банцигови ленти с техния висок рандеман могат да осигурят ефективно преработване дори на отпадъчната дървесина.

Нещо повече, за тънките режещи ленти са необходими двигатели с малка мощност, което означава и икономия на енергията. Самите банцизи с тесни ленти не са скъпи в сравнение с другите технологии на разбичване и предлагат висококачествена продукция.

Инженерите от Wood-Mizer са разработили линията за преработка на тънки трупи, която включва не само банцизи, но и разнообразни транспортъри за подаване и отвеждане на материалите. Така се намаляват трудоемкостта и разходите за непроизводителен труд, който при това става и механизирен. Производството лесно може да се преустрои на нови суровини, когато се променят условията на пазара. Винаги може да се промени и окомплектовката на една такава линия, за да може да се адаптира към производството на друг вид изделия.

Още един плюс - за линията SLP не е необходим масивен и скъп фундамент. Това спестява разходи за инсталирането ѝ.

Линията SLP за преработка на тънки трупи включва 4 основни машини, които могат да се закупуват и поотделно:

TVS - сдвоен вертикален банциг (с две режещи глави). Преработва тънки трупи в призма. Оборудван е с рампа и със захванващ транспортър за подаване на трупите и долен напречен транспортър, върху който падат и се изнасят капациите от зоната на раззене.

SVS - единичен вертикален банциг. На него призмата се разбичва така, че се получава тристранно оформена призма.

HR - хоризонтален банциг за листене (листач). С оглед на конкретните изисквания за капацитет тази машина може да има от 1 до 6 режещи глави. Разбичва тристранно обработената призма на палетни или друг вид дъски.

EG 300 - заръбващ циркуляр. Може да се използва като обикновена заръбваща машина или да се настрои за работа като многолистов циркуляр с до 5 броя триони. Двустранно заръбените капаци от тази машина се подават към банцига за листене HR.

Предимства на линията за преработка на тънки трупи SLP

1. Четирите машини използват тесни режещи ленти, за работата на които са необходими двигатели с по-малка мощност, което означава ниски разходи за енергия.

2. Машините не струват скъпо, но при това осигуряват високо качество на продукцията.

3. Линията SLP включва рампа за подаване и поемане на тънките трупи и транспортъри за отвеждане на материалите, което намалява разходите за труд.

4. Не изисква скъп и масивен бетонен фундамент, което означава ниски инсталационни разходи.

5. Машините са проектирани така, че режещите ленти и резервните части са взаимозаменяеми, което минимизира запасите от консумативи на склад.

6. Линията е модулна и гъвкава и позволява бързо да се пристъпи към производство на нова продукция.

7. Линията може лесно да се демонтира и да се премести в регион, където условията за производство в момента са най-добри. Цената на SLP е значително по-ниска - не в проценти, а в пъти, от цената на подобен набор машини за преработка на тънки трупи, например с циркулярни триони подобен комплекс с широки ленти. Максималното ѝ енергопотребление е 100 kW. Производствената площ - 150-220 кв. метра.

Смисълът на технологията, която предлага Wood-Mizer, е да се подобри използването на дървесните ресурси, като в същото време се акцентира на икономическия резултат, а не само на обемите произведени материали. Бизнесът с машините на Wood-Mizer не е в това да се правят фасонирани материали, а в това да се правят пари. И то от дървесина, която доскоро се смяташе за „непригодна за търговско използване“.

Екотехпродукт ООД

София 1186

ул. „Стар Лозенски път“ 38

тел/факс: 02/979 17 10

тел.: 02/462 70 35, 02/963 25 59, 0899 133 107

e-mail: office@ecotechproduct.com

www.wood-mizer.bg

Husqvarna

ХУСКВАРНА БЪЛГАРИЯ ЕООД

София 1797, ж.к. „Младост“ - 2
бул. „Андрей Ляпчев“ 72
тел: 02 /8099411,
факс: 02 /8099413,
www.husqvarna.bg
e-mail: info@husqvarna.bg